

Gemeente
Sittard-Geleen
Born

AGENDA GROEN

Samenvattend
Beleidsdocument

2^e concept

26 september 2025

Colofon

Dit document is opgesteld door:

Eco Consult – Groen, Monitoring & Management BV
Agro Business Park 22, 6708 PW Wageningen
Telefoon: +3185 3038 627
E-mail: info@ecoconsult-gmm.nl
Website: www.ecoconsult-gmm.nl

Projectleider adviesbureau: Marieke Teunissen
Samenstelling: Thomas Ton en Marieke Teunissen
Foto's: Eco Consult, tenzij anders vermeld.
Foto's voorpagina: Stadspark Sittard,

Opdrachtgever: Gemeente Sittard-Geleen

Datum: 26 september 2025

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de samensteller en in overleg met de opdrachtgever.

Deze uitgave is met grote zorgvuldigheid samengesteld. Noch de samenstellers, noch de opdrachtgever zijn aansprakelijk voor eventuele schade als gevolg van onjuistheden en/of onvolkomenheden ten gevolge van het gebruik van deze uitgave.

AGENDA GROEN

Samenvattend Beleidsdocument

2^e concept

26 september 2025

INHOUD

INHOUD	3		
VOORWOORD	4		
LEESWIJZER	5		
1. INLEIDING	6		
1.1 Aanleiding	6		
1.2 Wat is de Agenda Groen?	6		
1.3 Wat is het Samenvattend Beleidsdocument?	6		
1.4 Totstandkoming	7		
1.5 Status van het document	7		
2. WAT HEBBEN WE AL	8		
2.1 Groene beleidsdocumenten	8		
2.2 Waardering bestaand beleid	9		
3. AMBITIES EN DOELEN	13		
3.1 Groene waarden en functies	13		
3.2 Ambities Omgevingsvisie 2025	14		
3.3 Groen en visie (algemeen)	17		
4. STEDELIJKE GROEN- EN WATERSTRUCTUREN	18		
4.1 Ambities Omgevingsvisie	18		
4.2 Waar staan we nu?	18		
4.3 Wat willen we bereiken?	20		
4.4 Wat doen we daarvoor?	21		
5. BUITENGEBIED EN LANDSCHAP	22		
5.1 Ambities uit Omgevingsvisie	22		
5.2 Waar staan we nu?	22		
5.3 Wat willen we bereiken?	26		
5.4 We doen daarvoor?	26		
6. BOMEN	28		
6.1 Ambities Omgevingsvisie	28		
6.2 Waar staan we nu?	28		
6.3 Wat willen we bereiken?	29		
6.4 Wat doen we daarvoor?	29		
7. BIODIVERSITEIT	31		
7.1 Ambities uit Omgevingsvisie	31		
7.2 Waar staan we nu?	31		
7.3 Wat willen we bereiken?	33		
7.4 Wat doen we daarvoor?	34		
8. DUURZAAMHEID EN KLIMAATADAPTATIE	35		
8.1 Ambities Omgevingsvisie	35		
8.2 Waar staan we nu?	35		
8.3 Wat willen we bereiken?	37		
8.4 Wat doen we daarvoor?	37		
9. PARTICIPATIE, COMMUNICATIE EN EDUCATIE	39		
9.1 Ambities Omgevingsvisie	39		
9.2 Waar staan we nu?	39		
9.3 Wat willen we bereiken?	41		
9.4 Wat doen we daarvoor?	41		
10. GEZONDHEID, MENS EN NATUUR	43		
10.1 Ambities Omgevingsvisie	43		
10.2 Waar staan we nu?	43		
10.3 Wat willen we bereiken?	46		
10.4 Wat doen we daarvoor?	46		
11. GROENBEHEER	48		
11.1 Ambities Omgevingsvisie	48		
11.2 Waar staan we nu?	48		
11.3 Wat willen we bereiken?	49		
11.4 Wat doen we daarvoor?	49		
12. HOE TE ORGANISEREN EN VOLGEN?	50		
12.1 Twee sporenstrategie	50		
12.2 Procesmatig	50		
12.3 Projectmatig	50		

VOORWOORD

Op eind nog schrijven door beide wethouders

LEESWIJZER

Dit samenvattend beleidsdocument als onderlegger voor de Agenda Groen 2025-2029 hebben we als volgt opgebouwd:

Hoofdstuk 1 gaat over de definitie en afbakening van het document: wat is het en hoe kwam het tot stand. Ook geeft het de status weer.

Hoofdstuk 2 bevat een overzicht en waardering van de bestaande beleidsdocumenten gevolgd door een overzicht van de functies en waarden van groen in **hoofdstuk 3**. In hoofdstuk 3 zijn ook de ambities uit de Omgevingsvisie op hoofdlijnen samengevat.

Hoofdstuk 4, 5 en 6 gaan in op het groen in onze steden, dorpen en het buitengebied met in hoofdstuk 6 specifiek aandacht voor onze bomen.

Op dit moment zijn de thema's biodiversiteit, duurzaamheid, klimaat, participatie, communicatie, educatie en gezondheid erg belangrijk voor de toekomst van al ons groen en de mogelijkheden voor ontwikkelingen daarin. Deze thema's zijn uitgewerkt in **hoofdstuk 7, 8, 9 en 10**.

In **hoofdstuk 11** schetsen we dan de effecten uit voorgaande hoofdstukken op de inrichting en het beheer van vooral ons eigen gemeentelijke groen en bomen in zowel de kernen als het buitengebied.

De hoofdstukken 4 tot en met 11 kennen een **gelijke opbouw**. Als eerste hebben we de specifieke ambities uit de Omgevingsvisie voor het betreffende thema samengevat. Vervolgens geven we een overzicht van het bestaande beleid voor het thema gevolgd door een opsomming van projecten die we de afgelopen jaren hebben gerealiseerd of onder handen hebben. Omdat er rond groen veel belangrijke thema's spelen hebben we daarna onze opgaven voor de komende jaren geformuleerd evenals de kaders en instrumenten die we daarbij nodig hebben. Dit vormt tevens het aanknopingspunt voor de Agenda Groen die in een separaat document is uitgewerkt.

Tot slot geven in hoofdstuk 12 weer hoe we geformuleerde ambities en opgaven willen gaan zien in de vorm van processen en projecten.

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Er spelen in de huidige tijd tal van belangrijke vraagstukken op het gebied van onder meer leefbaarheid, sociale cohesie, klimaat, biodiversiteit en landbouw. Om te komen tot integrale, toekomstgerichte antwoorden wordt daarbij vooral gekeken naar de rollen die groen en natuur hierin kunnen vervullen. Om dit optimaal te kunnen doen, is het van belang dat wij voor de onderwerpen groen en natuur beschikken over een heldere visie, duidelijke ambities en doelen en een concrete uitvoeringsaanpak.

Het huidige beleidskader (o.a. Groenstructuurvisie, Bomenbeleidsplan) is gedateerd en gaat onvoldoende in op actuele onderwerpen als klimaatadaptatie en biodiversiteit. Daar staat tegenover dat er al veel waardevolle uitgangspunten en input beschikbaar is vanuit recente beleidsvisies, zoals de Toekomstvisie 2030, Omgevingsvisie 2025-2040, het Beheerplan groen en het rekenkameronderzoek Groenbeleid en -onderhoud 2023. Ook het Klimaatadaptatieplan 2022 – 2027 levert belangrijke input ten aanzien van thema's die direct aan het groenbeleid raken, zoals wateroverlast, hittestress en droogte.

Groen en natuur zijn geen op zichzelf staande doelen, maar maken deel uit van integrale doelstellingen die in onze Omgevingsvisie 2025 – 2040 op hoofdlijnen geformuleerd zijn. Met de Agenda Groen 2025-2029 realiseren we een programma zoals bedoeld onder de Omgevingswet waarin we stap voor stap toewerken naar het realiseren van de doelstellingen uit onze Omgevingsvisie.

Wij kunnen dit niet alleen, we werken daarbij vanuit verschillende rollen samen met inwoners, andere overheden en lokale natuur- en vrijwilligersorganisaties.

1.2 Wat is de Agenda Groen?

De in maart 2025 vastgestelde [Omgevingsvisie Sittard-Geleen 2025-2040](#) vormt de actuele ruimtelijke vertaling van de Toekomstvisie 2030. Beide documenten zijn qua inhoud, formulering en schaalniveau strategisch (5-15 jaar) van aard. Ze geven de richting op hoofdlijnen aan, maar zijn nog onvoldoende concreet om op wijk-, dan wel straatniveau gerichte keuzes te maken bij de inrichting en het beheer van de openbare ruimte en groenvoorzieningen. Met het vaststellen van de

nieuwe Omgevingsvisie blijft het huidige tactische en operationele beleid dan ook van kracht. De Omgevingsvisie heeft op stadsdeel- en gebiedsniveau (stedelijk gebied, centra, kleine kernen, buitengebied, industriegebied/werkgebied, agrarisch gebied, beekdalen etc.) nog nadere duiding en richting aan de beoogde ontwikkeling van deze gebieden nodig. Dit wordt in de Agenda Groen geprogrammeerd. Ook blijkt uit de Agenda Groen welke stappen er gezet moeten worden om de doelen in deze gebieden te realiseren.

Om de samenhang met de Omgevingsvisie te borgen wordt in de Agenda Groen onderscheid gemaakt tussen strategisch, tactisch en operationeel beleid en projecten. De Agenda Groen vormt de kapstok op tactisch (2-5 jaar) beleidsniveau voor het nieuwe operationele (hier en nu) beleid. De Agenda Groen geeft – samen met dit Samenvattend Beleidsdocument - antwoord op de volgende vragen:

- Welk groenbeleid hebben we al en wat doen we allemaal al?
- Wat doen we al goed en wat missen we nog?
- Aan welke opgaven moeten we gaan sleutelen?
- Wanneer gaan we dat doen?
- Wie gaan het uitvoeren en wat zijn de verwachte kosten?

Met het vaststellen van de Agenda Groen maken we dus nog geen nieuw beleid, maar maken we wel keuzes en afspraken over de thema's die hierin een plek krijgen en de richting waarop we het beleid de komende jaren in samenhang vorm willen geven.

De Agenda Groen wordt een dynamische agenda. Thema's die nu kunnen worden opgepakt worden ook nu opgepakt. Uitwerking van thema's die afhankelijk zijn van input vanuit andere programma's, beleidskaders worden al wel opgenomen in de agenda en later uitgewerkt. De Agenda Groen bestaat uit een samenvattend beleidsdocument, zie ook § 1.3, dit document dus, en de daadwerkelijke 'agenda' met een overzicht van projecten en acties met een voorstel tot prioritering en wijze van financiering (meerjarenplan, kostenraming, voorlopig uitgewerkt in de Agenda Groen). De raad beslist in de reguliere begrotingscyclus middels een integrale afweging over de financiering en prioritering.

1.3 Wat is het Samenvattend Beleidsdocument?

Het Samenvattend Beleidsdocument vormt samen met de Agenda Groen een document dat aan de hand van kernachtige teksten, aansprekende afbeeldingen, het **bestaande beleid** (zie hoofdstuk 2)

en de **ambities** van de gemeente voor het openbaar groen in zowel de bebouwde omgeving als het buitengebied verwoord (zie hoofdstuk 3).

Het document bevat vervolgens **per thema** de volgende onderdelen:

1. Welke ambities uit de Omgevingsvisie vormen het vertrekpunt?
2. Waar staat we nu? Wat hebben we al en wat doen we al?
3. Welke doelen willen we de komende jaren bereiken? Wat zijn de opgaven?
4. Wat hebben we nog nodig? Wat doen we om de doelen te bereiken.

Het gaat om de volgende thema's:

- Stedelijke groen- en waterstructuren, zie hoofdstuk 4.
- Buitengebied en landschap, zie hoofdstuk 5.
- Bomen, zie hoofdstuk 6.
- Biodiversiteit, zie hoofdstuk 7.
- Duurzaamheid en klimaatadaptatie, zie hoofdstuk 8.
- Participatie, communicatie & educatie, zie hoofdstuk 9.
- Gezondheid, mens en natuur, zie hoofdstuk 10.
- Groenbeheer, zie hoofdstuk 11.

Op basis van dit Samenvattend Beleidsdocument wordt de Agenda Groen gevuld, zie separaat document.

1.4 Totstandkoming

Voorafgaand aan het opstellen van dit Samenvattend Beleidsdocument is ambtelijk, bij raadsleden en extern bij lokale 'groene experts' als natuurverenigingen, opgehaald welke onderwerpen en thema's als relevant worden gezien om bij het uitwerken van de Agenda Groen mee te nemen.

Samen met een interne kern- en projectgroep heeft het adviesbureau dit document samengesteld. Het concept is breder ambtelijk voorgelegd voor een reactie en ook voorgelegd aan de groene experts, inwoners en de raad.

1.5 Status van het document

Het Samenvattend Beleidsdocument vormt samen met de Agenda Groen een Programma volgend op de Omgevingsvisie 2025-2040. De Agenda Groen wordt vastgesteld door het College. De Raad

beslist over de middelen die aan het programma worden toegekend via de reguliere processen van de begroting.

Om de Agenda Groen actueel te houden en terugkomende actualisaties op de agenda te zetten, zowel binnen de sector groen als andere sectoren, is een processchema opgenomen, zie hoofdstuk 12.

2. WAT HEBBEN WE AL

Dit hoofdstuk geeft een overzicht en waardering van het bestaande beleidskader. Ook gaat het in op de bestaande groene waarden, functies van groen en de betekenis daarvan.

2.1 Groene beleidsdocumenten

De deskresearch voor het rekenkameronderzoek uit 2023 liet zien dat in de vele beleidsstukken, ook die niet primair over groen gaan, de groene waarden zijn beschreven en benoemd als essentieel. Ook werd duidelijk dat het groenbeleid zelf gedateerd en op onderdelen onvolledig is, waardoor actuele onderwerpen als klimaatadaptatie en biodiversiteit niet de aandacht krijgen die nu nodig is.

De navolgende tabel geeft een overzicht van alle beleidstukken die – primair dan wel zijdelings – betrekking hebben op het groenbeleid en -onderhoud en ook als bron voor dit Samenvattend Beleidsdocument zijn gebruikt. In figuur 1 is de samenhang tussen de verschillende documenten weergegeven.

	Titel	Niveau
A.	Toekomstvisie 2030 (2021)	Strategisch
B.	Omgevingsvisie 2025	Strategisch
C.	Groenstructuurvisie 2014	Strategisch
D.	Bomenbeleidsplan 2013	Strategisch
E.	Beleidsnota openbare ruimte 'Trots op onze tuin' 2016 (wordt in 2025 – 2026 geactualiseerd)	Strategisch
F.	Agenda Landschap 2022	Tactisch
G.	Basis Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2020-2023	Tactisch
H.	Beheerplan groen 2025	Tactisch
I.	Toelichting differentiatie beheerniveaus 2022	Tactisch
J.	Ontwerpcatalogus openbare ruimte 2023 (versie 1.2)	Tactisch
K.	APV Afdeling 3 Het bewaren van houtopstanden 2025	Tactisch, juridisch
L.	Lijst monumentale en waardevolle bomen 2018	Tactisch, juridisch
M.	Bestekken groen- en bomenonderhoud	Operationeel
N.	Rapportage monitoring openbare ruimte	Operationeel
O.	Werkplan Bos- en natuurterreinen 2025	Operationeel
P.	Groenbeheerkaarten en -data	Operationeel

Figuur 1. Positie van verschillende groene plannen ten opzichte van andere plannen.

2.2 Waardering bestand beleid

Hierna volgt een kernachtige waardering van de groene beleidsdocumenten op strategisch niveau en een deel van de tactische documenten. De overige documenten op tactisch en operationeel niveau zijn daar uitwerkingen van of zouden dat moeten zijn en worden daarom nu niet toegelicht.

A. De **Toekomstvisie 2030** (2021) verwoordt onze strategische algemene visie. Uit de gesprekken met de samenleving kwamen we tot vier ontwikkelopgaven met 'veerkracht' als leidend principe. Samen maken we ons sterk voor:

- Sociale veerkracht, de gezonde stad.
- Economische veerkracht, de innovatieve en ondernemende stad.
- Ecologische veerkracht, de duurzame stad.
- Institutionele veerkracht, de samenwerkende stad.

In 2030 zijn we een stad waar het goed en veilig leven is, voor jong en oud. Met aandacht voor de kwaliteit van de woon- en leefomgeving. Groen en water zijn nóg meer met elkaar verbonden en het aantal soorten dieren en planten groeit.

B. De **Omgevingsvisie 2025** is ons meest recente strategische beleidsdocument dat de stippen op de horizon tot 2040 weergeeft. Het vormt de basis voor de verankering van de Omgevingswet waaraan ruimtelijke ontwikkelingen worden getoetst. Deze integraal gewogen visie kent een koers op hoofdlijnen:

- Samen maken we stad en dorp en daarin zetten we de leefomgeving van inwoners centraal.
- Goede ideeën voor de omgeving realiseren we door, met en voor inwoners, organisaties en ondernemers. Wij vullen onze zorgplicht in door zaken op te pakken waar wij een verantwoordelijkheid voor hebben. Daarbinnen is er ruimte voor de samenleving om zaken over te nemen.
- We laten alle vier de rollen (presterend, rechtmatig, netwerkend en participatief) terugkomen in onze programma's.

De Omgevingsvisie hebben we uitgewerkt aan de hand van 10 ambities waarin concrete beleidskeuzes zijn gemaakt. Deze geven ook voor het stedelijk groen, bomen, natuur, landschap en biodiversiteit de actuele richting om verder uit te werken, zie ook paragraaf 3.2

C. De **Groenstructuurvisie 2014** geeft inzicht in de groene beleidsdoelen en bevat thematische structuurkaarten die een goede aanzet vormen voor het vastleggen van de groenstructuur.

- o De doelstellingen voor het beleid zijn op zichzelf helder verwoord, maar de uitwerking is nog algemeen van aard en een uitvoeringsprogramma ontbreekt. Hierdoor mist het beleid 'slagkracht'.
- o De aangewezen groen- en bomenstructuren vormen een goed vertrekpunt, maar ambities, kansen en verbeterpunten zijn nog onvoldoende in beeld gebracht. Dit geldt zowel binnen de bebouwde kom als voor het buitengebied.
- o Op wijk- en straatniveau is onvoldoende inzichtelijk welke doelen groen dient of kan dienen.
- o De aangewezen groenstructuur in het stedelijk gebied is grofmazig en verdient verfijning.
- o De regelgeving omtrent bomen is goed verbonden met het (vigerende) beleid, maar sluit – vanwege het gedateerde groen- en bomenbeleid – onvoldoende aan op de actuele omstandigheden. De APV is in 2025 al wel omgebouwd aan de Omgevingswet maar niet nog inhoudelijk aangepast.
- o Het ruimtelijke beleid biedt nog onvoldoende aandacht en garanties voor het duurzaam behoud, versterking en ontwikkeling van groen, natuur en landschap.

D. Diverse onderwerpen die binnen het **Bomenbeleidsplan 2013** van belang zijn, worden benoemd en kernachtig uitgewerkt.

- o Het bomenbeleid stelt zich het volgende ten doel: 'een bomenbestand dat bijdraagt aan het groene karakter en aan de kwaliteit van de openbare ruimte van Sittard-Geleen'.
- o Inzet van het plan is om specifiek voor het oplossen van klachten en probleemsituaties met bomen per wijk – samen met de inwoners – een uitvoeringsplan op te stellen. De rol van de bewoners bij het maken van de uitvoeringsplannen is vernieuwend en transparant, maar draagt ook het risico in zich dat individueel belang boven het algemeen belang gaat.

- o De bestaande bomenstructuur is tot op straatniveau aangewezen, echter er is niet aangegeven waar verbeterpunten en kansen liggen waardoor aanvulling en verbetering van de bomenstructuren nog niet concreet genoeg worden.
- o De verdeling naar primair, secundair en tertiair heeft alleen op basis van gebiedstype plaatsgevonden. Deze benadering lijkt te beperkt om in alle gevallen tot een goede waardering te komen. Zeker omdat dit impliceert dat bomen die deel uitmaken van een tertiaire structuur zonder vergunning gekapt mogen worden.
- o Gezien het belang, functies en alle aspecten die nu spelen rondom bomen is het plan wat te summier en inmiddels gedateerd.

E. De beleidsnota **Trots op onze tuin** (2016) is de opvolger van het IBOR-beleidsplan 2012-2015 en wordt in 2025 geactualiseerd. Met deze nota maken we als de gemeente de omslag van traditioneel beheer (frequenties en/of beelden) naar een dialoog-gestuurd beheer. Achterliggende idee is om de ambities van de stad te verbinden met wat de inwoners belangrijk vinden.

- o De openbare ruimte noemen we 'onze tuin' en wij als gemeente zijn de 'tuinman'. Centraal in de aanpak staat de leefbaarheid van de stad waarin veiligheid, gezondheid, beleving en activiteit een belangrijke rol spelen.
- o In de vorm van zes 'knopen van de tuinman' is een aantal uitgangspunten benoemd:
 1. Zoveel mogelijk loslaten en sturen op wat inwoners belangrijk vinden.
 2. Meer ruimte voor individuele wensen.
 3. Verantwoordelijkheid meer bij de inwoner leggen.
 4. Eenzijdige focus op klachten en meldingen verleggen naar positieve feedback.
 5. Bijzondere gebieden krijgen een bijzondere uitstraling, ruimte voor biodiversiteit.
 6. Aansluiten bij wat de inwoner belangrijk vindt en niet de gemeentelijke systemen leidend laten zijn.

- o Als uitwerking van het beleid is de **Inspiratiegids voor de leefomgeving** opgesteld. Deze gids is bedoeld als inspiratie naar inwoners. Zij kunnen hierin bekijken welke toepassingen mogelijk zijn, wat ze kunnen bijdragen op het gebied van duurzaamheid en ook hoe zij gezamenlijke plannen voor de leefomgeving kunnen opstellen en indienen.
- o Het beleid is duidelijk ambitieus en vernieuwend waarmee het beleidsplan als uniek en als een voorloper betiteld kan worden. Wel lijkt het beleid enigszins los te staan van het overige gemeentelijke beleid en sluit daarmee niet nog voldoende aan op de uitgangspunten en ambities van andere beleidsplannen.
- o Het is nog niet voldoende duidelijk binnen welke kaders de uitgangspunten zich bewegen. Bijvoorbeeld de knoop 'meer ruimte voor individueel belang' kan al snel op gespannen voet staan met het algemene belang.

F. De **Agenda Landschap (2022)** geeft richting en uitvoering aan onze landschappelijke opgaven die in de periode 2023-2026 prioriteit krijgen. Deze agenda wordt niet meer geactualiseerd maar geïntegreerd in de Agenda Groen.

- o De agenda richt zich exclusief op het buitengebied en brengt op beknopte wijze in beeld welke opgaven – verdeeld naar thema – in de planperiode aangepakt worden. Voor de periode 2023-2026 gaat het dan om gebiedsontwikkeling (Graetheideplateau, natuurcompensatie VDL Ned Car), beleidsontwikkeling (Omgevingsvisie, stikstof- en landbouwbeleid), regionale samenwerking, specifieke projecten (landschapspark De Haese, gebiedsvisie St. Rosa, Corio Glana, vrijkomende sportlocaties), participatie en wettelijke taken (bestemmingsplan, natuur- en landschapstoets).
- o De agenda sluit af met een uitvoeringsparagraaf met een overzicht van de benodigde middelen om de uitvoering gestalte te geven.
- o De Agenda Landschap maakt inzichtelijk wat er komende jaren op stapel staat om het landschapsbeleid tot uitvoering te brengen. Het geeft duidelijk richting en helpt om de focus te houden op de belangrijkste opgaven.

- o Het geeft nog geen compleet beeld om ook de doelen uit de Omgevingsvisie te kunnen realiseren. Onder meer ecologische verbindingzones en groene dorpsmantels ontbreken nog.
- o De agendavorm maakt het mogelijk om de voortgang te monitoren en inzicht te geven in de bereikte resultaten.

De stap van de strategische Toekomstvisie 2030 naar de concrete opgaven van de Agenda Landschap is nog groot. 'Inbedding' in de achterliggende doelen en visie op het landschap en uitbreiding naar alle opgaven in het buitengebied en landschap verkleint deze afstand.

G. Het **Basis Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2020-2023** (2019) beoogt in één overzicht duidelijk te maken wat we gaan doen om in de periode 2020-2023 de doelstellingen voor alle disciplines in de openbare ruimte te behalen en welke financiële middelen we hiervoor inzetten. Het plan is in korte tijd en met beperkte gegevens opgesteld en heeft voor de discipline groen in 2021 een verdiepingsslag gekregen in de vorm van het Beheerplan groen 2021-2025. Het plan stelt het beeldkwaliteitssysteem vast: Hoog (A+ of A), Basis (B) en Laag (C). Het plan wordt in 2025 geactualiseerd.

- o Dit beheerplan is erg algemeen en moet vooral in het licht van de ingrijpende bezuinigingen gezien worden die per 2019 zijn doorgevoerd.
 - o Vanaf 2021 zijn deze bezuinigingen voor de centra, woonwijken en hoofdwegen stapsgewijs teruggedraaid, waardoor per 2022 de oorspronkelijk differentiatie in kwaliteitsniveaus weer is hersteld.
 - o Het plan legt een goede basis voor het werken op basis van beeldkwaliteitssystematiek in de hele openbare ruimte, inclusief het groen.
 - o Het heeft ook de eerste aanzet gegeven voor het (verder) professionaliseren van de beheerorganisaties en het vertrekpunt gevormd voor 'de basis op orde'-aanpak.
- H.** Het **Beheerplan groen 2021-2025** (2021) geeft inzicht in de manier waarop we in de periode 2021-2025 onze groene doelstellingen¹ gaan realiseren. De eerste inzet van het plan ligt onder het motto van 'de basis op orde', bij het verkrijgen van inzicht in het areaal, de onderhoudstoestand van het groen en de benodigde financiën. Vanuit deze basis wordt

¹ Betreft de beleidsdoelstellingen zoals deze voor het groen zijn vastgelegd in de Groenstructuurvisie (2014), het Bomenbeleidsplan (2013) en de Beleidsnota openbare ruimte 'Trots op onze tuin' (2016).

gewerkt aan professionalisering van de beheerorganisatie conform het assetmanagement-principe. Dit plan is in 2025 cijfermatig en beleidsneutraal geactualiseerd.

- Het plan maakt een doorrekening waarin voor de periode 2022-2025 de benodigde middelen voor onderhoud en vervanging in beeld zijn gebracht. In aanvulling hierop zijn de eenmalige kosten voor herstelmaatregelen begroot. Het gaat dan vooral om renovatie van beplantingen en vervanging van diverse andere beheergroepen.
- Het plan benoemt actuele aandachtspunten die binnen het beheer een plek moeten krijgen: duurzaamheid, inclusie, klimaatadaptatie en -mitigatie, circulaire economie, inwonerparticipatie en innovatie. Besloten wordt met een gedetailleerde lijst met concrete aanbevelingen voor zowel beleid, beheer als financiën.
- Het is een gedegen en compleet beheerplan dat een goede basis legt voor het planmatig en efficiënt uitvoeren van het groenbeheer, inclusief een financiële onderbouwing.
- De benoemde aandachtspunten en aanbevelingen geven perspectief waar noodzakelijke verbeterpunten en kansen liggen. De focus van het beheerplan is – om diverse reden – sterk op de eigen organisatie en processen gericht en richt zich vooral op de financieel- en planningstechnische aspecten.
- De inhoud van het beheer blijft onderbelicht. Dit draagt het risico in zich dat ook in de praktijk de inhoud en intrinsieke waarden van het groen (te) weinig aandacht krijgen.

3. AMBITIES EN DOELEN

Dit hoofdstuk bevat als eerste een beschrijving van de waarden en functies van het groen. Deze worden vervolgens gekoppeld aan de ambities en beleidskeuzes uit de Omgevingsvisie. Op basis daarvan zijn onze algemene doelen voor al het groen geformuleerd. Ook wordt een algemene visie op groen, natuur en landschap gegeven als stip op de horizon waar ons groenbeleid, beheer- en uitvoering zich op richt.

3.1 Groene waarden en functies

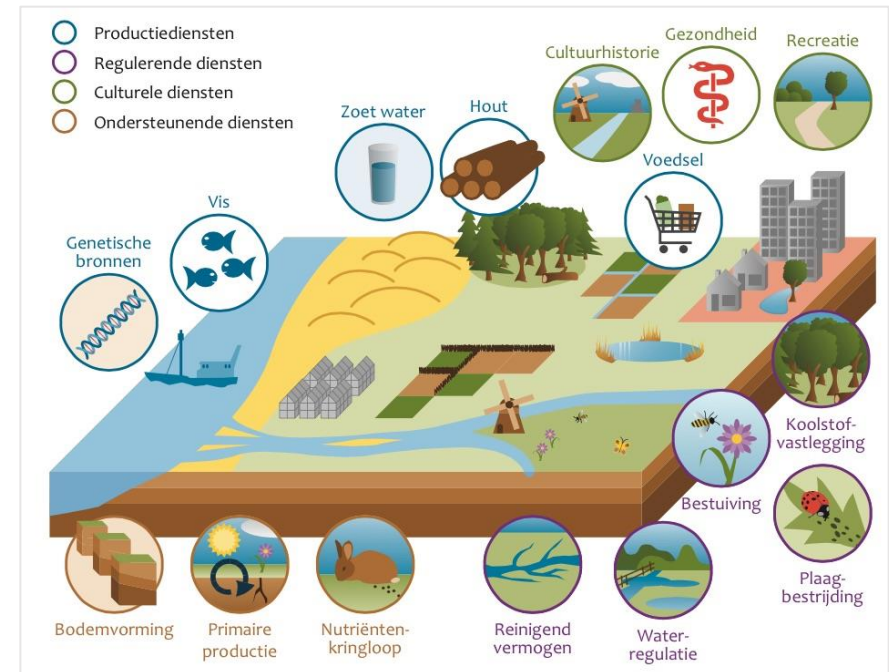
Door bevolkingsgroei, veranderende leefwijze, uitbreiding van woningen en ontwikkelingen op het gebied van onder meer biodiversiteit en klimaat is onze blik op groen en water veranderd. Buiten kunnen bewegen, elkaar ontmoeten, frisse lucht inademen, gezond en prettig voelen, droge voeten houden en warmte of verkoeling kunnen opzoeken: **groen en water kan dit allemaal leveren!**

Groen en water zijn van grote invloed op de leefomgeving van onze inwoners. Bomen, groenvakken en waterlopen bepalen in sterke mate de belevingswaarde en zijn ondersteunend aan de stedenbouwkundige of landschappelijke structuren. De ligging van het groen en de loop van het water weerspiegelt vaak ook het oorspronkelijke landschap en het cultuurhistorisch erfgoed dat mens en natuur in de loop van vele jaren hebben opgebouwd.

Groen en water zijn basisvoorwaarden voor gezondheid, leefbaarheid en biodiversiteit. In publicaties als '[Recht op groen](#)' en '[Groen Loont](#)' zijn de waarden van groen – met inbegrip van water – in vier kernbegrippen ondergebracht:

- Groen/water zorgt voor **leefbaarheid**: prettig ontmoeten, prettig wonen, ontspannen dichtbij en verder van huis, spelen en bewegen, beleven van levende natuur en verminderen van gevoel van onveiligheid. Daar waar groen opgenomen is het stedenbouwkundig ontwerp draagt groen veel bij aan de identiteit van een buurt of stad.
- Groen/water draagt bij aan de **gezondheid** van mensen: herstellen van stress, stimuleren tot bewegen, bevorderen van concentratie, vergemakkelijken sociaal contact, bijdragen aan geluidsanering, vasthouden van fijnstof, opnemen van CO₂, NO₂ en ozon.

- Groen/water heeft waarde voor de **economie**: het maakt een gemeente aantrekkelijk voor wonen, toerisme, recreatie en werken. Een gezonde bevolking betekent minder maatschappelijke kosten. Groen zorgt voor een meerwaarde van onroerend goed en opvang van water (retentie) leidt tot besparingen op investeringen in rioolstelsels en in sommige gevallen is groen de basis voor bio-based grondstoffen.
- Groen/water heeft waarde voor de **natuur**: verhoging van de biodiversiteit, specifieke stedelijke biotopen, beleven van natuur leidt tot draagvlak voor natuurbehoud en natuurontwikkeling.

Afbeelding 1, Voorbeelden van ecosysteemdiensten; bron: '[Wat natuur de mens biedt](#)' (PBL, 2010)

Hieraan kunnen inmiddels twee nieuwe kernbegrippen worden toegevoegd:

- Groen/water is onmisbaar voor **klimaatadaptatie**: door verdamping van vocht en schaduwwerking dempt het groen/water hoge temperaturen ('hittestress'), groen bindt CO2 en vangt fijnstof af, parken vormen zogeheten 'coolspots' in een stedelijke omgeving en groen heeft een natuurlijk waterbufferend vermogen.
- Groen heeft ook relatie tot **energiebesparing** en -opwekking: met groene gevels en daken kan onder meer energie worden bespaard en groenrestproducten kunnen worden ingezet voor energieopwekking.

Groen en water hebben dus uiteenlopende waarden (ook wel [ecosysteemdiensten](#) genoemd) voor mens, economie en natuur, zie afbeelding 1. Navolgende tabel (Functies van groen en water) geeft een overzicht van de functies die voortvloeien uit de waarden die groen en water hebben of kunnen vervullen. Al deze functies kunnen weliswaar ook op andere wijze worden vervuld, maar groen en water doen dat echter tegelijkertijd.

Functies van (openbaar) groen en water

	Ondersteunen van verkeer en verkeersdeelnemers (mobiliteit)		Verhogen van de waarden en aantrekkelijkheid van woningen en bedrijven (economie)
	Bieden van herkenbaarheid van de omgeving (identiteit)		Ontdekken van en leren over natuurlijke processen (educatie)
	Herbergen van planten en dieren (ecologie)		Ruimte bieden aan waterberging en opvangen water van hoosbuien (klimaat)
	Ruimte bieden aan ondergrondse infrastructuur (kabels en leidingen)		Reguleren van temperatuur: temperen van hitte en kou (klimaat)
	Ervaren van natuur en buiten zijn (beleving)		Verbeteren van lucht-kwaliteit, wegvangen van fijnstof (milieu), opnemen van CO2
	Uitnodigen tot ontspannen en ontdekken (recreatie en toerisme)		Verhogen van de gezondheid van inwoners (welzijn)
	Vormgeven aan de buitenruimte (ontwerp)		Uitnodigen tot bewegen en actief bezig zijn (welzijn)
	Verbinden van bebouwd en niet-bebouwd gebied (landschap)		Leveren energie via biomassa (koolstofkringloop)

3.2 Ambities Omgevingsvisie 2025

In de vastgestelde [Omgevingsvisie](#) (maart 2025) worden 10 ambities onderscheiden. Om de ambities te kunnen realiseren zijn een tal van beleidskeuzes benoemd. De beleidskeuzes die

raakvlak hebben met de Agenda Groen zijn hierna per ambitie weergegeven. In de hoofdstukken per thema zijn de concrete deelaspecten van de beleidskeuzes opgesomd. Achter elke beleidskeuze is met een symbool aangegeven welke functies en waarden van groen en water uit de vorige paragraaf hier bij horen.

Nr.	Ambitie en beleidskeuzes	Functies
1	Ruimte voor mensen	
1.2	We beschouwen scholen als belangrijke plekken voor ontmoeting, zowel voor onze jong(st)e inwoners als voor hun ouders	
1.7	We richten de openbare ruimte op onze ontmoetingsplekken zo in dat het prettige plekken zijn waar mensen langer willen zijn en waar ondernemers zich graag willen vestigen	
1.9	We vinden het belangrijk dat het veilig is op straat en iedereen zich veilig voelt	
2	Gezond bewegen	
2.16	In de wijken en dorpen is ruimte voor parkeren, alleen in de openbare ruimte niet meer altijd direct voor eigen voordeur	
3	Cultuur en erfgoed voor iedereen	
3.1	We stimuleren dat de unieke kenmerken van onze verschillende gebieden de basis vormen voor nieuwe ontwikkelingen	
3.2	We koesteren de plekken en objecten die de eigenheid van de gemeente bepalen, zoals onze monumenten, beeldbepalende (groen)structuren en stadsentrees	
4	Het goede wonen	
4.3	We regelen dat de juiste woning op de juiste plek komt	

Nr.	Ambitie en beleidskeuzes	Functies
4.7	We werken samen aan een prettige en veilige woonomgeving	
5	Een sterke gewortelde circulaire bedrijvigheid	
5.1	We stimuleren dat onze werklocaties duurzaam, toekomstbestendig en vitaal zijn	
6	Duurzame logistiek	
6.2	We werken samen aan de uitbreiding van de ondergrondse buisinfrastructuur voor het vervoer van stoffen naar Chemelot binnen de huidige daarvoor gereserveerde ruimte	
7	Slimmer, gezonder en schoner	
7.1	We werken samen met onder andere de provincie en Chemelot aan de verbetering van de veiligheid op en in de omgeving van Chemelot, de verlaging van de milieuovertlast van Chemelot op de woonwijken eromheen en het maximaleren van de milieuruimte voor Chemelot hierbinnen	
8	Groene wijken en dorpen	
8.1	We zorgen dat de openbare ruimte groener wordt in de wijken en dorpen	
8.2	We streven naar een gezond, klimaatadaptief en toekomstbestendig bomenbestand in de bebouwde omgeving	
8.3	We stimuleren en ondersteunen stadslandbouw	
8.4	We versterken de biodiversiteit in het stedelijk gebied	

Nr.	Ambitie en beleidskeuzes	Functies
8.5	We werken samen aan het versterken van de landschappelijke overgang van onze dorpen naar het buitengebied	
8.6	We werken samen aan de versterking van de landschappelijke overgang van ons stedelijk gebied naar het buitengebied	
9	Water en bodem sturend	
9.1	Samen met agrariërs werken we aan toekomstbestendige landbouw	
9.2	Met het waterschap realiseren we waterbuffers	
9.4	We verminderen de verharding	
9.5	We steunen en stimuleren inwoners om samen buurten klimaatbestendig te maken	
9.6	We zorgen voor waterbuffering en kwaliteit	
9.7	We gebruiken slimme data om goede keuzes te maken	
9.8	Er wordt klimaatadaptief gebouwd	
9.9	We pakken overstromingsgebieden aan	
10	Heuvelland en Maasvallei verbonden	
10.1	Om de herkenbaarheid en kwaliteit van ons landschap te behouden, gaan we terughoudend om met ontwikkelingen in het buitengebied	

Nr.	Ambitie en beleidskeuzes	Functies
10.2	We zorgen dat ontwikkelingen samengaan met de versterking van de groene kwaliteiten van het buitengebied en de herkenbaarheid van de verschillende landschapstypen	
10.3	We versterken en verbinden de verschillende natuurgebieden	
10.4	Onze bos- en natuurterreinen zijn een voorbeeld voor anderen	
10.5	We stimuleren het toekomstbestendig maken van onze landbouw	
10.7	We onderzoeken de mogelijkheden voor energieopwekking in het buitengebied	
10.8	We werken samen aan goede recreatieve verbindingen in ons buitengebied	
10.9	We zorgen dat recreatie en biodiversiteit in balans zijn	

3.3 Groen en visie (algemeen)

Vanuit de ambities uit de Omgevingsvisie en de functies die groen vervult komen we tot de volgende algemene visie op groen, natuur, landschap en water als stip op de horizon waar ons groenbeleid, beheer- en uitvoering zich op richt:

De centrale groene ambitie is om Sittard-Geleen verder te versterken en te ontwikkelen als een **aantrekkelijk groene en landschappelijk betekenisvolle gemeente** waarbinnen de historische groen-blauwe structuren en typerende landschappelijke elementen sfeerbepalend zijn, het kleinschalige karakter van de dorpen is met robuuste groene randen omgeven en in de woonwijken sluit het groen aan op de stedenbouwkundige opzet of cultuurhistorie van de wijk. Al het groen draagt zoveel mogelijk bij aan het verhogen van biodiversiteit en geeft waar nodig invulling aan klimaatadaptatie.

We willen een gemeente zijn waar het groen, het landschap en het water tot diep in de haarvaten van stad en dorpen aanwezig èn beleefbaar zijn. Op deze manier ontstaat een aangename leefomgeving voor mensen, dieren en planten die invulling geeft aan een breed palet van waarden: leefbaarheid, gezondheid, welvaart, biodiversiteit, historie, klimaat en sociale cohesie. Een gemeente met ruimte voor pluk- en kruidentuinen, stadslandbouw, natuurlijke speelplekken en schoolpleinen, groene daken en groene gevels. Maar ook een gemeente met groen en water dat uitnodigt tot bewegen, ontdekken en ontspannen.

Een **netwerk van groen-blauwe verbindingen** gevormd door de vele kleine en grote bossen, natuur- en groengebieden, de landschappelijke elementen, de lanen, de parken, de historische landgoederen en de waterstructuren door de gemeente maakt dit mogelijk. Niet alleen voor wandelaars, fietsers en andere recreanten, maar vooral ook voor de gebiedseigen flora en fauna met bijbehorende leefgebieden en landschappelijke elementen.

Als gemeente Sittard-Geleen willen we uiteindelijk een gemeente zijn waar de vele bomen langs de straten en lanen, de parken, landgoederen, grote groenzones, bossen, natuurterreinen, ruim in het groen ingebedde waterlopen en vijvers en het vele particuliere groen samen een vrijwel aaneengesloten, samenhangend groen-blauw raamwerk vormen.

Samenvattend is het onze primaire inzet gericht op het **creëren van een robuust en gevarieerd raamwerk van groene en blauwe structuren** dat:

- Zorgt voor een zowel groene als waterrijke, aantrekkelijke leefomgeving in alle wijken, dorpen en het buitengebied die uitnodigt voor ontspannende activiteiten en spontane ontmoetingen.
- Ruimte en verbindingsmogelijkheden biedt voor variatie aan gebiedseigen planten en dieren.
- Zorgt voor het opvangen en vasthouden van regenwater en verkoeling biedt bij hoge temperaturen.
- Bijdraagt aan de identiteit en het eigen groen-blauwe karakter van onze gemeente, waarbinnen typerende landschappen en waterlopen, fraai aangelegde parken en karakteristiek groen in hoge mate bepalend zijn.

In de navolgende hoofdstukken 4 tot en met 11 beschrijven we per thema wat nodig is om invulling te geven aan deze visie.

4. STEDELIJKE GROEN- EN WATERSTRUCTUREN

Dit hoofdstuk omvat de groen- en waterstructuren in het bebouwde of stedelijke gebied inclusief de dorpen. Het gaat over ontwikkelingen en projecten die daarin spelen en waarom we dit doen.

4.1 Ambities Omgevingsvisie

In onze Omgevingsvisie hebben we de volgende ambities en beleidskeuzes (samengevat) opgenomen die raakvlak hebben met stedelijke groen- en waterstructuren, zie ook paragraaf 3.2.

Groene leefomgeving

- We zorgen dat de openbare ruimte groener wordt in de wijken en dorpen.
- Bij herontwikkeling stellen we minimale groennormen, zoals 3-30-300 of de Basis Kwaliteit Natuur als uitgangspunt. We maken hiermee de ecosystemendiensten die groen- en waterstructuren ons leveren inzichtelijk.
- We zorgen dat duidelijk is in welke gebieden groen versterkt en behouden dient te worden en waar ontwikkelingen (woningen, kantoren, scholen, energie-opwek met bijbehorende installaties) al dan niet onder voorwaarden mogelijk zijn.

Groen-blauwe functies

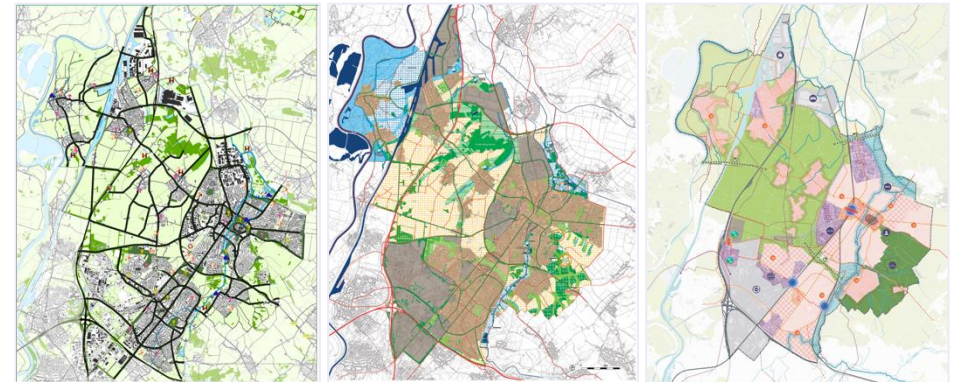
- We werken samen aan het versterken van de landschappelijke overgang van onze dorpen en van het stedelijk gebied naar het buitengebied.
- We zorgen voor waterbuffering en goede waterkwaliteit in het groen, waar mogelijk in combinatie met andere functies.

4.2 Waar staan we nu?

Bestaand beleid

De huidige structuren voor stedelijke groen en water staan weergegeven op onze niet meer actuele maar de wel redelijk gedetailleerde kaart uit de **Groenstructuurvisie** 2014 en een actuele kaart op hoofdlijnen uit de Omgevingsvisie 2025, zie navolgende afbeeldingen. Dit geldt ook voor de

bomenstructuren uit ons Bomenbeleidsplan uit 2013. De Groenstructuurvisie 2014 bevat goede beschrijvingen van de landschappen, het stedelijk groen en het ecologische raamwerk. Daarnaast zijn sommige van onze gebieden onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland of regionale ecologische verbindingzones (zie § 6.2). De Omgevingsvisie 2025 bevat al veel concrete aanwijzingen (zie § 3.1) voor de doorwerking op een meer detailniveau.

Afbeelding 2. Groenstructuurvisie stedelijk gebied (links) en buitengebied uit 2014 (midden) en de visiekaart uit de Omgevingsvisie 2025 (rechts)

Het huidige beleid voor de inrichting van het stedelijk groen is vastgelegd in de '**Ontwerpcatalogus openbare ruimte Sittard-Geleen** (2021)' als onderdeel van de reeks 'Onze tuin', zie ook paragraaf 11.2. Dit zijn kaders, eisen en voorwaarden die we meegeven aan alle projecten, van onszelf en van andere ontwikkelaars.

In het **Beheerplan water en klimaatadaptatie** Westelijke mijnstreek 2022-2027 (2021) beschrijven we hoe we de waterketen beheren: van afvalwaterzorg, hemelwaterzorg tot grondwaterzorg. Er staan onder andere belangrijke water- en stedelijk groenstructuren in genoemd in de vorm van grijze en groene buffers. Wij hebben het streven om in deze groene buffers zoveel mogelijk aan doelstapeling te werken. In hoofdstuk 8 gaan we verder in op de verschillende plannen en projecten over klimaatadaptatie.

Wat doen we al?

Hierna volgt een overzicht van projecten die we recent hebben gerealiseerd dan wel momenteel om handen hebben om de groen- en waterstructuren aan te passen en te versterken.

In het **Burgemeester Damenpark** – voormalig gemeentelijke sportpark Geleen uit 1932 – zijn we sinds 2000 gestart met een renovatie op basis van een nieuw landschapsplan. In het voorjaar van 2025 zijn we gestart met de uitvoering en de oplevering wordt in 2026 verwacht. Het is ook een van de verwonderlocaties op de Route vol Verwondering. Tijdens deze fietsroute door de Grensmaasvallei kunnen meer dan 30 locaties digitaal worden bezocht wanneer ze niet geopend zijn voor publiek.

Foto Waterschap Limburg

Door het centrum van Sittard stroomt de **Geleenbeek**, die op dit traject de Keutelbeek heet. Om de kans op toekomstige wateroverlast te verminderen, richten wij samen met Waterschap Limburg en met de omgeving de **Parklaan én de beek** opnieuw in. Door de beek en het beekdal ruim en klimaatbestendig in te richten, ontstaat een fraaie, groene verbinding door de stad. Deze draagt op natuurlijke wijze bij aan het bestrijden van klimaateffecten als wateroverlast, droogte en hittestress in de stad. Door maatregelen te nemen verbetert bovendien de waterkwaliteit, krijgen vissen weer ruim baan en wordt het beekdal opnieuw toegankelijk. Hiermee leveren we een mooie bijdrage aan de leefbaarheid in de binnenstad. Het project is gestart in september 2020 en eind 2024 is aan de aannemer opdracht gegeven voor de uitvoering van de werkzaamheden. De herinrichting van de Geleenbeek in het centrum van Sittard is onderdeel van de ontwikkelingsvisie voor het gehele

Geleenbeekdal: **Corio Glana**. De herinrichting in het centrum van Sittard wordt aangeduid als Highlight 20, Fase 2.

De komende jaren werken we in samenwerking met het waterschap aan de ontzuivering van de **Keutelbeek** in Geleen-Zuid. Doel van dit project is om de Keutelbeek weer in het straatbeeld brengen. Dit doen we vooral om vuil en schoon water van elkaar te scheiden. Anderzijds richten we de Keutelbeek klimaat robuust in om de kans op toekomstige wateroverlast te verminderen.

Foto [Sittard-Geleen-Nieuws](#)

Sinds 2023 werken we aan het **herstel** van enkele voormalige **historisch grachten** in het centrum van Sittard. In 2023 is de dubbele gracht van **Fort Sanderbout** weer open gegraven en stroomt er weer water door. Dit als onderdeel van het project **Water in de gracht**, een onderdeel van **Zitterd Revisited**. De grachten worden middels een buis, die op een diepte van zeven meter onder de Paardestraat door wordt geboord naar de **Oostelijke Schootsvelden**, met elkaar verbonden. Dit draagt sterk bij aan de aantrekkelijkheid van het historische centrum van de oude vestingstad. Daarnaast zorgt het water voor extra verkoeling tijdens warme dagen.

Binnen de hele gemeente worden **IBOR-BSW**-projecten (inhaalslag openbare ruimte) uitgevoerd. Dit zijn in de regel projecten waarbij een volledige herinrichting van zowel de ondergrondse (kabels, leidingen en riolering), als de bovengrondse infrastructuur (groen, wegen trottoirs, straatverlichting)

aan de orde is. Binnen deze projecten geven we uitvoering aan de doelen uit de Omgevingsvisie op het gebied van klimaatadaptatie, biodiversiteit en vergroening. Dit doen we ook bij **ontwikkellocaties** waar gemeente en ontwikkelaars samenwerken bij de herontwikkeling van bijvoorbeeld gemeentelijk vastgoed zoals voormalige school- en sportlocaties.

Het **Tempelplein in Sittard** inclusief Molentak krijgt een nieuwe en meer groene inrichting. Het winkelcentrum Tempelplein hebben we al opgeknapt. We zijn met de ondernemers en bewoners rondom het plein in gesprek. Op 24 juni 20225 werd het nieuwe ontwerp gepresenteerd.

Bron Gemeente Sittard-Geleen

4.3 Wat willen we bereiken?

Voor de komende jaren liggen er de volgende **opgaven** voor het thema stedelijke groen en waterstructuren:

- **Uitbreiding** van het openbare (en particuliere) groen in zowel kwantitatieve (meer areaal groen) en als kwalitatieve zin (beter groen) op basis van de doorvertaling van in elk geval de 10% groenblauw dooradering in het buitengebied, 100% Basiskwaliteit Natuur, de 3-30-300-regel of andere groennormen en klimaatveranderingsdoelstellingen, zodat er structureel rekening wordt gehouden met voldoende ruimte voor groen en water.
- Het bestaande groen en water onderling **verbinden** waar dit nog nodig of gewenst tot robuuste groene, blauwe en ecologische structuren (groene corridors) en groene, blauwe en ecologische stapstenen (steppingstones). Belangrijk hierbij is dat de waterstructuren meer zichtbaar en beleefbaar worden gemaakt. De groene, blauwe en ecologische structuren leggen we vast op de te actualiseren groenstructuurkaart.
- Voor een adequate borging van het areaal groen is **juridische verankering** van de belangrijke structuren in het Omgevingsprogramma dan wel Omgevingsplan (voorheen bestemmingsplan) nodig met bijbehorende regels. Daarbij kan het bijvoorbeeld gaan om de vraag of – en onder welke voorwaarden – groen van de kaart mag worden ingewisseld voor andere functies zoals compensatie.
- Bij regels uit het voorgaande punt wordt meetbaar rekening gehouden met **doelstellingen** zoals de doorwerking van of voldoen aan Basiskwaliteit Natuur en de 3-30-300-regel of andere groennormen en klimaatveranderingsdoelstellingen (maatlat klimaatadaptief en biobased bouwen).
- Groen kan veel verschillende functies vervullen voor de gehele leefomgeving. Vanwege de schaarste aan ruimte is het belangrijk om functies en doelen zoveel mogelijk te stapelen (**doelstapeling**). Bijvoorbeeld waterbuffers zodanig aanleggen, inrichten en beheren dat zij ook functioneren voor productie van biomassa en versterking van de biodiversiteit en de leefomgeving (ze zijn op meerdere fronten aantrekkelijk). Omgekeerd draagt openbaar groen altijd bij aan het vasthouden van water (wadi's, waterbufferend vermogen van de bodem vergroten, raingardenstijl).

4.4 Wat doen we daarvoor?

Om invulling te geven aan de opgaven zoals genoemd in paragraaf 4.3 is het nodig om over de navolgende **instrumenten en kaders** te kunnen beschikken.

Korte termijn

Het verkrijgen van inzicht in de huidige staat van ons openbaar groen en de ecosysteemdiensten die dit levert is cruciaal om gericht beleid te kunnen ontwikkelen voor de toekomst. Met de inrichting van het dashboard op basis van data krijgen we inzicht in de aanwezige waarden van ons bomenbestand en openbaar groen. Zo krijgen we een objectieve nulmeting van onder andere de 3-30-300 regel, aanwezige kroonbedekking, kroonvolume en ecologische waarden; de ecosysteemdiensten. Tevens voeren we een analyse uit van de ontwikkeling van deze waarden wanneer we 'niets doen'.

Deze data vormen samen met de doelen uit de Omgevingsvisie de basis voor het opstellen van nieuw groenbeleid. Het beleid wordt vertaald in een groenstructuurkaart die op wijk- en gebiedsniveau inzicht geeft in de groene waarden, prioriteiten en doelen.

Voor periode 2026-2027 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Inrichten van een datadashboard voor ecosysteemdiensten, bomen en groen.
- Opstellen van groenbeleid en groenstructuurkaart o.b.v. 3-30-300 en basiskwaliteit natuur en biodiversiteit.

Middellange termijn

Op basis van het nieuwe groenbeleid worden de waarden van het groen niet alleen in beeld gebracht maar ook beter beschermd door afwegingskaders en compensatieregelingen te ontwikkelen wanneer aangewezen beschermde groene waarden in het geding komen. Daarnaast krijgen de doelen een plek in de ontwerpcatalogus voor de openbare ruimte. Het vergroeningsbeleid wordt vertaald naar een uitvoeringsprogramma.

In 2028 – 2029 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Opstellen compensatieregelingen stedelijk groen.
- Opstellen afwegingskaders en verwerking in ontwerpcatalogus.
- Vertaling groenstructuurkaart en vergroeningsbeleid naar een uitvoeringsprogramma.

Lange termijn

Het uitvoeringsprogramma zal bestaan uit incidentele en structurele maatregelen om de vergroeningsopgave te realiseren. Incidentele maatregelen bestaan uit het treffen van inrichtingsmaatregelen van bijvoorbeeld ontbrekende of te herinrichten groenstructuren in gebieden of wijken. Onderdeel van dit programma betreft ook het stimuleren van particulieren om te vergroenen. Daarnaast is de verwachting dat er, gelet op de nu al waarneembare effecten van klimaatverandering op bestaande groenstructuren, structureel extra middelen nodig zijn om deze in stand te houden. De in 2026 uit te voeren analyse zal hier meer en concreet inzicht in geven. Vooralsnog houden we, mede gelet op de beschikbare interne capaciteit en uitvoeringscapaciteit in de markt, met een benodigde structurele investering van in totaal €2.000.000 per jaar voor vergroening en instandhouding. Met de realisatie van het project Corio Glana highlight 20, fase 3, het gedeelte van de Geleenbeek tussen de Odasingel en de Sportcentrumlaan, voltooiën we in samenwerking met Waterschap de aanpak van het stroomgebied van de Geleenbeek in het stedelijke gebied.

Voor de periode 2029 en verder pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Uitvoeringsprogramma 'vergroening' bestaande uit realisatie ontbrekende groenstructuren en stimulering particulieren.
- Projecten instandhouding en versterking bestaande groenstructuren.
- Juridische verankering groenbeleid in omgevingsplan.

5. BUITENGEBIED EN LANDSCHAP

Dit hoofdstuk omvat de groen- en waterstructuren in het buitengebied. Het gaat ook over ontwikkelingen in en het beheer van de gemeentelijke bermen, landschappelijke elementen, bossen en natuurterreinen. Daarnaast gaat het in op ontwikkelingen in de agrarische en recreatieve sector in deze gebieden.

5.1 Ambities uit Omgevingsvisie

Vanuit onze Omgevingsvisie gaan de volgende ambities en beleidskeuzes (samengevat) over het buitengebied en het landschap, zie ook paragraaf 3.2.

1. Landschap en ruimtelijke kwaliteit

- We versterken de overgang van dorpen en steden naar het buitengebied.
- Ontwikkelingen in het buitengebied benaderen we terughoudend om het landschap te behouden.
- Nieuwe ontwikkelingen dragen bij aan het groene karakter en de herkenbaarheid van verschillende landschapstypen.

2. Natuur en biodiversiteit

- We versterken en verbinden natuurgebieden voor grotere leefgebieden.
- Bossen maken we klimaat- en toekomstbestendig via verjonging, soortenrijkdom en gericht beheer.
- Nieuwe natuur sluiten we bij voorkeur aan op bestaande natuurgebieden.
- Bermen richten we natuurlijk in om groene gebieden beter met elkaar te verbinden.

3. Groen-blaue structuren en ecologische verbindingen

- Samen met buurgemeenten en grensregio's realiseren we groen-blaue verbindingen en ecologische zones.
- We leggen groene dorpsmantels, stadsrandzones en netwerken van kleine landschapselementen aan.
- Met faunavorzieningen zoals ecotunnels en uittredeplekken verbeteren we de verbinding voor dieren.

- Waterbuffers leggen we aan in samenwerking met het waterschap.

4. Landbouw en natuurinclusie

- Samen met boeren leggen we heggen, bosschages, greppels, poelen en bomen aan.
- Doel: 10% groen-blaue dooradering van het buitengebied, met oog voor agrarische belangen.
- In het Heuvelland werken we aan erosiebestrijding met o.a. graften, heggen en kruidenrijke randen.
- We stimuleren natuurinclusieve landbouw via kruidenstroken en bufferzones langs beken.

5. Recreatie en beleving

- We zorgen voor goede recreatieve verbindingen zoals fiets- en wandelstructuren in het buitengebied.

5.2 Waar staan we nu?

Bestaand beleidskader

De 'Groenstructuurvisie Sittard-Geleen (2014)' is een verdiepingsslag van het ruimtelijk beeld van Sittard-Geleen uit de Structuurvisie 2010 en werkt het beleidsterrein groen, natuur en landschap verder uit. Daarbij gaat het concreet om het vaststellen van de doelstellingen, de uitgangspunten en de nadere uitwerking van de groenstructuur waarbij er sprake is van een streefbeeld.

Voor de ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente is het een bindend instrument. Voor burgers is de groenstructuurvisie niet rechtstreeks bindend (zoals een bestemmingsplan). Wel vormt de groenstructuurvisie het kader voor op te stellen bestemmingsplannen, projectbesluiten en voorbereidingsbesluiten.

De groenstructuur van Sittard-Geleen wordt in hoofdzaak gevormd door de verschillende landschappen rondom de beide steden, het groen in de stad en het groen op de overgang van stad en land. De 7 landschappen zoals deze zich uiteindelijk hebben gevormd en de ecologische structuren zijn daarbij ook op kaart gezet.

De doelstellingen voor het buitengebied en landschap die in deze visie worden genoemd zijn:

- Het landelijk gebied met al haar landschappelijke waarden en functies behouden en versterken; het realiseren van een aantrekkelijk cultuurlandschap als tuin van de omringende steden en dorpen.
- Het respecteren en weer herkenbaar maken van de geomorfologie en het onderliggende landschap.
- Het verzachten van de grote tegenstellingen/confrontaties in schaal en functie en het landschappelijke inpassen van functionaliteiten die een groot effect hebben op de omgeving.
- Ecologische verbindingen behouden en waar nodig herstellen en versterken om te komen tot verbetering van de ecologische structuur op nationaal, regionaal en lokaal niveau waarbij er sprake is van een ecologische wisselwerking tussen de stad en het buitengebied.
- Het voorkomen van erosie en wateroverlast.
- Accentueren en behouden van landschappelijke en cultuurhistorische relictten zoals holle wegen, historische bebouwing, structuren en wegen.
- De betekenis en zichtbaarheid van het water versterken, als belangrijk structurerend element in stad en landschap en het verhogen van de belevingswaarde en de ecologische functie van het water.
- Verbeteren van de landschappelijke inpassing van steden en dorpen, het aanhaken van het stedelijk groen aan het buitengebied en het realiseren van een recreatieve en ecologische schakel tussen stad en land.

Deze doelstellingen hebben we in onze Omgevingsvisie 2025 grotendeels overgenomen en zijn dus nog steeds actueel.

In de uitvoeringsparagraaf zijn diverse projecten opgesomd om de gewenste groenstructuren te realiseren. In het buitengebied gaat dit vaak samen in regionale samenwerkingsverbanden zoals bij projecten Grensmaas, Landschapspark Born en Corio Glana. Anno 2025 zijn een groot aantal van de benoemde projecten uitgevoerd of in voorbereiding.

Nota Ruimtelijke Kwaliteit Gemeente Sittard-Geleen (2021) is ons beleidsdocument voor het borgen van de kwaliteit van de bebouwde en onbebouwde omgeving. De Nota bevat ambitie, inspiratie en een toetsingskader voor zowel particuliere plannenmakers als voor onze eigen

² Houtwallen, houtsingels, bosschages, boomgroepen en bomenrijen; totaal 343 stuks. Maar ook bermen, hagen, poelen terreinmeubilair

organisatie. Eenvoudiger gesteld: de Nota bevat de ruimtelijke kwaliteitscriteria waaraan elk ruimtelijk initiatief in de gemeente Sittard-Geleen moet voldoen. Het is de opvolger van de gemeentelijke Welstandsnota. De insteek is dat de ruimtelijke plannen integraal worden behandeld zodat ruimtelijke ordening, cultuurhistorie en landschapsbeheer in balans zijn. De nota verwijst voor de eigenschappen van de 7 onderscheiden landschappen naar de Groenstructuurvisie 2014. Zie ook paragraaf 4.2 en 11.2.

De **Agenda Landschap 2023-2026** richt zich vooral op de opgaven die betrekking hebben op het buitengebied van onze gemeente. Diverse actuele beleidsontwikkelingen, gebiedsvisies en projecten zijn van invloed op het landschap zoals we dat nu kennen. Met de Agenda Landschap 2023 – 2026 geven we richting en uitvoering aan de opgaven die we vanuit dit specifieke beleidsveld prioriteit willen geven. De opgaven die in de Agenda Landschap zijn geformuleerd en nu nog actueel zijn, zijn samengevat:

- Gebiedsontwikkeling Graetheideplateau en Natuurcompensatie VDL NedCar.
- Beleidsontwikkeling landbouwbeleid in regionaal verband samen met de provincie.
- Regionale samenwerking zowel ambtelijk als bestuurlijk.
- Uitvoering van projecten: Landschapspark De Haese, Gebiedsvisie St. Rosa, Corio Glana Geleen, Sportlocaties Grevenbicht en Obbicht.

Hierbij is participatie van inwoners en overleg met organisaties die actief zijn op het gebied van landschap, natuur, landbouw en natuureducatie vanzelfsprekend. Ook zijn er subsidieprogramma's die specifiek gericht zijn op vergroening en plattelandsontwikkeling.

De Bosgroep Zuid-Nederland verzorgt voor ons het beheer van onze bossen, natuurterreinen en een deel van de landschapselementen. In de **Beheervisie en beheerplan en doelstellingen bossen en natuurterreinen** gemeente Sittard-Geleen voor de periode 2020 t/m 2030 hebben we onze kijk op het beheren van onze bossen, natuurterreinen en landschapselementen² vastgelegd. Het gaat om de visie en doelstellingen voor het beheer van bos, natuur en landschap en de daaraan verbonden thema's als duurzaam beheer, biodiversiteit en maatschappelijke meerwaarde. De beheervisie geeft richting aan het dagelijks beheer voor de middellange termijn (6- 10 jaar).

Deze visie steekt vooral in op bosverjonging inclusief communicatie erover en het wegwerken van achterstallig onderhoud (vnl. bij de landschapselementen en het vervangen van rasters). Deze werkzaamheden worden uitgevoerd binnen het kader van het vervangingsplan. Jaarlijks wordt op

basis van dit plan een werkplan gemaakt. In het werkplan 2025 ligt het accent op het voortzetten van het reguliere beheer.

Voor het beheer van bossen, natuurterreinen en landschapselementen opgenomen in het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is in beginsel beheersubsidie beschikbaar. De provincie is verantwoordelijk voor het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) en het verlenen van de subsidie. De subsidieaanvraag van de leden van de Bosgroep valt onder de SNL-groepscertificering van de Unie van Bosgroepen. Naast het verzorgen van de administratieve handelingen voor het verkrijgen van de subsidie, wordt ook de monitoring in het kader van de SNL uitgevoerd.

In de Visie vrijetijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg 2030 wordt in samenwerking met 16 gemeenten een regionale visie uitgewerkt voor een toekomstbestendige toeristisch-recreatieve bestemming Zuid-Limburg. In de visie is verwoord dat toerisme blijft bijdragen aan duurzame economische structuurversterking van de regio, kwalitatieve groei boven kwantitatieve groei gaat, landschappelijke en stedelijke kwaliteiten elkaar versterken, de vrijetijdseconomie helpt om natuur en landschap te ontwikkelen en inwoners en gasten heel Zuid-Limburg kunnen beleven.

We willen dat onze gasten en bewoners geraakt worden door de bijzondere verhalen van Zuid-Limburg, zich daarmee verbonden voelen en Zuid-Limburg écht beleven. Acties en projecten die in gang gezet zijn of worden zijn onder andere:

- Uitrollen van het wandelknopennetwerk waarbij het bestaande padennetwerk wordt gebruikt om beleving te verhogen.
- Ontwikkelen van een Euregionale fietsroute (middels een Interreg³ aanvraag) met als doel de recreatiedruk te spreiden over de euregio en het Heuvelland te ontlasten en de leefbaarheid in overige gebieden te versterken.
- Verbeteren van het fietsroutenetwerk onder meer door koppeling met apps als Strava.
- Onderzoeken van de recreatiedruk in het buitengebied. Binnen het Rivierpark Maasvallei is dit al wel onderzocht.
- Versterken van de recreatieve oost-westverbindingen, ook samen met Parkstad en Westelijke Mijnstreek.

- Bestaande thematische routes zijn voortdurend in ontwikkeling en bijvoorbeeld geactualiseerd rond thema's als het DNA van de stad om wandelen en fietsen te stimuleren.
- Bij de ontwikkeling van routes streven we naar spreiding van recreatiestromen en verhogen van de beleving (bv een natuur-educatieve belevingsroute en een bezoekersmanagementplan Grevenbicht) en zorgen we voor verkeersveiligheid.

Wat doen we al?

We zetten het huidige beheer gericht op bosverjonging en natuurbeheer conform de SNL-richtlijnen voort. In het kader van de herontwikkeling van de voormalige ESCS locatie nabij de Schwienswei gaan we aan de slag met het treffen van maatregelen die de natuur en recreatiewaarden van de Schwienswei verhogen.

In samenwerking met het waterschap en soms ook met onze buurgemeenten werken we aan diverse projecten om **ecologische verbindingzones** gekoppeld aan onze beken te realiseren (Corio Glana), zie ook § 4.2. Onder andere Highlights 16 en 17 ofwel de Herinrichting van de Geleenbeek in Daniken is nu in voorbereiding.

In alle gemeenten in het stroomdal van het Geleenbeekdal is in 20 jaar al veel opgepakt en zijn de voorgenomen projecten vrijwel gereed. Door klimaatveranderingen blijkt dat voorzetting van dergelijke projecten waarschijnlijk nodig zal blijven. We onderzoeken of en in welke vorm we het regionale samenwerkingsverband Corio Glana voortzetten. De overstromingen in de zomer van 2021 maakten duidelijk dat er meer moet gebeuren om Limburg beter bestand te maken tegen extreme neerslag. Hiervoor is het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) gestart.

Achter de in ontwikkeling zijnde woonwijk Absbroek gaan we het gebied tussen de Rijksweg Noord Geleen, de Middenweg, de wijk Janskamperveld en de spoorlijn Geleen-Sittard inrichten als natuurgebied. Dit wordt het Landschapspark Absbroek, een groengebied om te fietsen en te wandelen, maar ook een nieuw leefgebied voor dieren en planten waar ook nieuwe vormen van landbouw in de vorm van een coöperatieve tuinderij een plek krijgen.

³ Interreg is een Europese subsidieregeling voor ruimtelijke en regionale ontwikkeling. Aan de projecten die onder Interreg vallen werken partijen uit verschillende landen samen.

Foto Landschapspark Absbroek Gemeente Sittard-Geleen, [website](#)

Onder meer door gebrek aan vrijwilligers zijn sommige van onze sportverenigingen genoodzaakt om te stoppen. Diverse **sportlocaties** zullen daardoor de komende jaren worden **herontwikkeld**, zoals de Unilocatie in Grevenbicht en Obbicht. Hier liggen kansen voor het creëren of versterken van het landschap, de dorpsmantels e.d. Om de voorgenomen Integraal Kindcentrum en de sportlocatie (unilocatie genoemd) in het **middengebied tussen Grevenbicht en Obbicht** mogelijk te maken én om de twee vrijkomende sportlocaties in beide dorpen een natuur- en groenbestemming te geven is hier sinds 2020 het project Herontwikkeling vrijkomende sportlocaties Grevenbicht en Obbicht gestart.

In het voorjaar van 2025 heeft de gemeenteraad van Sittard-Geleen besloten dat het voormalige **ESCS-terrein** aan de Sportcentrumlaan wordt ontwikkeld tot een centrale sportvoorziening (8 hectare) met ruimte voor natuurontwikkeling. Naast een herinrichting op het terrein worden er ook ecologische maatregelen getroffen. Zo zal een gedeelte van de ESCS-locatie bestemd worden voor natuurontwikkeling (16 hectare) en wordt er een groene buffer gerealiseerd zodat de ecologische waarde van de omliggende natuurgebieden (met name de Schwienswei) behouden blijft en op diverse punten versterkt wordt.

Met de voltooiing van de sanering van het voormalige Sint Rosa-steenfabriekterrein én de toekomstige sloop van verzorgingstehuis 'De Kollenberg', komt er ruimte voor herontwikkeling. Hoe dat er precies uit gaat zien, is nog niet bekend, maar er is veel interesse in de mogelijkheden voor een nieuwe invulling van het gebied. In 2020 is Gemeente Sittard-Geleen een onderzoek gestart

naar de mogelijkheden van een 'Groene Loper' die het centrum vanuit de Oostelijke Schootsvelden verbindt met het wandelgebied de Kollenberg.

Voor de ontwikkeling van **VDL NedCar** zijn indertijd afspraken gemaakt over natuurcompensatie.

Voor de wettelijke compensatie is het nodig om nog gronden aankopen en in te richten.

Foto Sportcentrumlaan website [Met Sittard-Geleen](#)

Het **Graetheideplateau** is volop in ontwikkeling. De gronden op Graetheide zijn van belang voor landbouw en natuurontwikkeling, zoals de realisatie van een ecologische verbindingszone. De voorgenomen aankoop van gronden door de provincie en de gemeente op de Lexhy, is nodig voor de bouw van een nieuw 380 kV hoogspanningsstation en de aanleg van ondergrondse kabels en leidingen. Daarnaast is dit gebied aangewezen als locatie voor de verdere ontwikkeling van de Brightlands Chemelot Campus, als de huidige campus volgebouwd is. Het in dit gebied aanwezige '**Lexhy-bos**' wordt zoveel mogelijk in stand gehouden. Op dit moment is een deel van de gronden verpacht aan agrarische bedrijven, die ook hun hoes op deze gronden hebben.

RivierPark Maasvallei is een grensoverschrijdend landschapspark. Het RivierPark Maasvallei is het resultaat van een grensoverschrijdende samenwerking tussen 2 landen, 2 provincies, 11 gemeentes, 2 waterbeheerders, 4 natuurbeheerders, 3 toeristische organisaties en tal van anderen. Het Team Rivierpark Maasvallei werkt aan de ontwikkeling van het gebied als onderdeel

van Regionaal Landschap Kempen en Maasland (onze Belgisch partner hierin), zie ook Recreatieontwikkeling in Hoofdstuk 10.

In het **Trierveld nabij Grevenbicht-Born** is een werkhaven en grinddepot aangelegd voor de veredeling van zand en grind. Het is de bedoeling dat Trierveld (deels) toegevoegd wordt aan het areaal natuur van het RivierPark Maasvallei dit in dialoog met de bewoners.

We beschikken niet over landbouwbeleid. Wel volgen we de **landelijke aanpak stikstofreductie en natuurherstel**, welke mogelijk grote gevolgen heeft voor gemeenten. In de Provincie Limburg werken overheden daarbij samen in het Limburgs Offensief Stikstof. De uitwerking daarvan zal de komende jaren gebeuren en mede afhankelijk zijn van de landelijke aanpak.

5.3 Wat willen we bereiken?

De volgende **opgaven** zijn de komende jaren actueel voor het thema buitengebied en landschap:

- **Versterken van de landschappelijke overgangen** tussen het stedelijk gebied en het buitengebied om het leefklimaat voor mens en dier te verbeteren. In deze gebieden (stadlandzones en dorpsmantels) gaan functies voor mens en natuur hand in hand en worden de kernkwaliteiten van het landschap versterkt. Dit zijn vaak ook de plekken waar we maatregelen kunnen treffen om wateroverlast te voorkomen. Een goed beeld van de huidige kwaliteit en functies van deze randen is noodzakelijk om gerichte keuzes te kunnen maken.
- Om de herkenbaarheid van het (klassieke Limburgse) landschap te behouden en te versterken is het noodzakelijk dat we inzicht krijgen in de huidige **kernkwaliteiten, de kwetsbaarheden en herkenbaarheid van de landschapstypen**. Dit vormt de basis voor het maken van keuzes bij de inrichting van het landschap en het inpassen en waar nodig compenseren van ontwikkelingen die deze kernkwaliteiten aantasten.
- De aan de landschapstypen verbonden plant- en diersoorten vormen de basis voor een **te ontwikkelen ecologisch raamwerk** dat de verschillende natuurgebieden van Heuvelland tot Maasvallei met elkaar verbindt. Hierbij rekening houdend met enkele grotere barrières als de A2, het Julianakanaal en de Maas. Het verkrijgen van inzicht in de aanwezige plant- en diersoorten én het potentieel voor deze en nieuwe soorten, is noodzakelijk om natuurgebieden goed in te richten en op de juiste wijze met elkaar te verbinden.

- Naast de verbindingen voor plant- en diersoorten streven we voortdurend naar het verbeteren van de **toegankelijkheid en goede recreatieve verbindingen** voor onze inwoners en toeristen. Hierbij hebben we oog voor het lokale inclusie beleid. De recreatiedruk vraagt ook keuzes om natuur en recreatie in balans te brengen en te houden. Dit betekent dat spreiding van recreatiedruk door middel van zonerings, voor zowel de beleving van bezoekers, als de natuur, noodzakelijk is. Dit vergt gerichte keuzes op basis ecologische waarden en kennis van het recreatieve gebruik.
- Bijzondere aandacht is nodig voor de gevolgen van **verstoring** (o.a. reeën) en mogelijke conflicten (o.a. wilde zwijnen) door loslopende honden, recreatief gebruik e.d.
- We willen de bossen en grote natuurgebieden met elkaar verbinden. Daarbij willen we belangrijke **aandachtsoorten** (planten en dieren) **benoemen** om kansen te identificeren die een grote impact hebben op deze verbindingenprojecten.
- Verminderen van de **erosie** op agrarische percelen. Streven naar 10% groen blauwe dooradering van het landelijk gebied.

5.4 Wat doen we daarvoor?

Om invulling te geven aan de opgaven zoals genoemd in paragraaf 5.3 is het nodig om over de navolgende **instrumenten en kaders** te kunnen beschikken.

Korte termijn

Het veranderende klimaat heeft gevolgen voor de wijze waarop we onze bos- en natuurterreinen beheren. We stellen een heldere en toekomst gerichte visie op voor de ontwikkeling en het beheer van deze terreinen. De visie wordt vertaald naar de jaarlijkse werkplannen. Voor het buitengebied worden de kernkwaliteiten en de gewenste ontwikkeling daarvan in beeld gebracht en vertaald naar nieuw landschapsbeleid. Dit doen we mogelijk tegelijk of in samenhang met het opstellen van beleid voor de stedelijke groenstructuren. Om tot daadwerkelijke realisatie van de ontbrekende structuren komen wordt een grond- en realisatiestrategie opgesteld. Met daaraan gekoppeld een meerjarig uitvoeringsprogramma.

In 2026-2027 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Opstellen ontwikkel- en beheervisie voor de gemeentelijke bos en natuurterreinen.
- Opstellen landschapsbeleid en structuurkaart buitengebieden op basis van kernkwaliteiten. Aanwijzen groen- blauwe netwerken.
- Opstellen grond- en realisatiestrategie en uitvoeringsprogramma incl. projectenkaart voor de realisatie van ontbrekende schakels.

Middellange termijn

We gaan de slag met het uitwerken van een handhavingskader voor het buitengebied. We realiseren de geprioriteerde ontbrekende schakels in het lokale groen-blauwe netwerk en gaan aan actief aan de slag met het landbouwbeleid en de verbetering van het inpassingsbeleid van ontwikkelingen in het buitengebied. We gaan door met de ontwikkeling van belangrijke gebieden zoals de Groene wig St. Rosa en het Graetheide gebied.

Voor de periode 2028-2029 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Uitwerken van een handhavingskader voor het buitengebied.
- Uitvoeren van geprioriteerde projecten om ontbrekende schakels te herstellen.
- Pachtcontracten en uitgifte landbouwgronden afstemmen op grondbeleid en strategie, natuurinclusieve landbouw.
- Voortzetting regionale samenwerkingsverband Corio Glana.
- Gebiedsontwikkeling groene wig St. Rosa.
- Ontwikkelen landbouwbeleid in relatie tot regionaal landbouwbeleid en LPLG en 10% groenblauwe dooradering.
- Uitvoering 1e fase projecten Graetheideplateau: ecologische verbindingzones en dorpsmantels.
- Opstellen inpassingsbeleid ontwikkelingen buitengebied gebaseerd op de LKM-methode⁴.

⁴ LKM ofwel het Limburgs Kwaliteitsmenu: het buitengebied, het landschap, de natuur maar ook de cultuurhistorie willen we bewaren en waar mogelijk verbeteren en versterken. Dat doen we door die ontwikkelingen, die niet onaanvaardbaar zijn te koppelen aan het versterken van de omgevingskwaliteit.

Lange termijn

We versterken de handhavingscapaciteit in het buitengebied en gaan door met de realisatie van ontbrekende schakels in het groenblauwe netwerk van natuurgebieden. De realisatie van 10% groenblauwe dooradering geven we ook vorm in samenwerking agrariërs en overige grondeigenaren. We zijn daarbij mede afhankelijk van de doelstellingen die het Rijk en de Provincie Limburg hierbij nastreven, volgend uit het nationale programma stikstofreductie en natuurherstel en het Limburgs Offensief Stikstof.

Vanaf 2029 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Uitbreiden van de handhavingscapaciteit buitengebied.
- Landschapsbeleid en bijbehorende structuurkaarten inclusief kernkwaliteiten verankeren in Omgevingsvisie en Omgevingsplan.
- Uitvoeren overige projecten om ontbrekende schakels te herstellen.
- Realisatie van groenblauwe dooradering in het landelijk gebied.

6. BOMEN

Dit hoofdstuk gaat over de laan- en straatbomen (bomen buiten bosverband) in en van de gemeente zowel in onze steden, wijken, dorpen als de bomen langs wegen in het buitengebied. Wat betreft de regelgeving over het kappen/vellen van bomen gaat het ook over bomen van anderen.

6.1 Ambities Omgevingsvisie

Vanuit onze Omgevingsvisie gaan de volgende ambities en beleidskeuze over bomen of raken bomen, zie ook paragraaf 3.2.

Wij werken aan een duurzame, groene en klimaatbestendige leefomgeving. We zetten in op:

- Het opwekken van duurzame energie en het inpassen van bijbehorende infrastructuur (zoals kabels, leidingen en transformatorhuisjes) in de bestaande bebouwde omgeving.
- Het groener maken van wijken en dorpen, onder andere volgens het 3-30-300-principe.
- Een gezond en toekomstbestendig bomenbestand, met meer kroonbedekking en biomassa, volgens het uitgangspunt 'de juiste boom op de juiste plek'. We onderzoeken of we daarbij aan kunnen sluiten op de streefnorm uit het Landelijke Klimaatakkoord van 1% toename kroonbedekking per jaar.
- Het behoud van oudere en monumentale bomen krijgt prioriteit vanwege hun grotere ecologische waarde.
- Bij herinrichting van de openbare ruimte wordt integraal gekeken ("gevel tot gevel") en wordt herplanting samen met bewoners bepaald.
- Groene en koele openbare ruimten, met bomen en wandelpaden, dragen bij aan gezondheid en welzijn.

6.2 Waar staan we nu?

Bestaand beleidskader

In het **Bomenbeleidsplan** 2013 en het **Bomenbeheerplan** 2013 is de basis voor een goed bomenbeleid en – beheer uitgewerkt. Alle ingrediënten zijn uitgewerkt inclusief het kapbeleid op

basis van een bomenlijst en een oplossingsmatrix voor veel voorkomende problemen met of overlast van bomen.

Het voorstel om per wijk samen met inwoners alle problemen met bomen uit te werken in een uitvoeringsplan is na een succesvolle pilot in Geleen Zuid niet verder uitgerold omdat de gehanteerde aanpak te bewerkelijk bleek.

Voor het kappen van bomen geldt de lokale **Algemene Plaatselijke Verordening** 2025 (APV). Daarbij hanteren wij onder andere een lijst van waardevolle en monumentale bomen. Voor de bomen die op lijst zijn opgenomen is een 'kapvergunning' nodig, dit geldt ook voor een aantal andere in de APV benoemde categorieën van bomen of houtopstanden.

Wat doen we al?

In het Bomenbeleidsplan is al een voorzet gemaakt voor het bepalen van de status en levensverwachting van bomen en het daarop afstemmen van snoeiwerkzaamheden. De attentiebomen worden jaarlijks gecontroleerd op veiligheid en gebreken. Sinds 2025 worden de overige bomen elke 3 jaar gecontroleerd en indien nodig gesnoeid. Dit was voorheen elke 5 of 7 jaar. Op basis daarvan volgt nader onderzoek en worden maatregelen of snoeien of kappen gepland. Dit hebben we ook verwerkt in onze nieuwe onderhoudsbestekken. Hiermee is de achterstand in **snoeien op veiligheid** ingehaald en de aanpak op orde gebracht. Onderdeel van deze aanpak is dat ook wordt gekeken in hoeverre een boom binnen de beschikbare bovengrondse ruimte voor het kroonvolume en de ondergrondse groeiplaats voor de wortels gezond oud kan worden en er daarmee wordt gestuurd op dat de **juiste bomen op de juiste plek** komen.

Naar aanleiding van eerdere bezuinigingen is in 2025 een **programma herstelmaatregelen groen en bomen** opgesteld, dat de komende jaren uitgevoerd wordt. De middelen uit dit programma worden ingezet voor zowel de programmering, voorbereiding, ontwerp en onderzoek, daadwerkelijke realisatie en nazorg. We streven naar de onderstaande **hoofddoelen**:

- De basis op orde; groenvoorzieningen en bomen voldoen aan de gestelde beeldkwaliteit en eisen ten aanzien van boomveiligheid.
- Herstelen en toekomstbestendig maken van bestaande groenstructuren.
- Herstelen van vitale en samenhangende boomstructuren.

Daar waar veel bomen in een straat of gebied ontbreken, gebreken vertonen of voor overmatige overlast (o.a. wortelopdruk) zorgen, pakken we het herstel op middels **herstelmaatregelen** of we kiezen voor volledige vervanging. Dit laatste doen we bij voorkeur in combinatie met groot onderhoud of vervanging van de verharding of riolering. Voor het herstellen van de wortelopdruk in verhardingen hebben we al een **afwegingskader** en een aanpak (programma ligt er).

Sinds 2010 heeft Sittard-Geleen te maken met bomen die aan de **kastanjebloedingsziekte** lijden. Een boom met deze ziekte kan gevaarlijk zijn omdat takken kunnen afbreken. Een zieke boom kan niet herstellen. Twee keer per jaar worden de kastanjabomen daarom geïnspecteerd. Per locatie wordt bekeken wat de impact van de bomen op de directe leefomgeving van de bewoners is. Op plekken waar kastanjes erg beeld- en sfeerbepalend zijn blijven de bomen zo lang mogelijk staan. Daar waar ze niet kunnen blijven staan worden andere en/of meer bomen geplant. In totaal is inmiddels 70% van de kastanjes uit het straatbeeld verdwenen (van 2.400 in 2008 naar 700 in 2025) maar dankzij deze planmatige aanpak heeft de gemeente nu redelijk grip op de ziekte, wordt verspreiding tegengegaan en gewerkt aan een **klimaatbestendig sortiment**. Ook voor andere ziekten en plagen streven we naar een dergelijke planmatig aanpak.

Bij de bestrijding van de **eikenprocessierups** (EPR) wordt de samenwerking met (eu)regio en provincie nadrukkelijk gezocht. De gemeente Sittard-Geleen is hier initiatiefnemer in en brengt kennis en kunde in en deelt actief kennis met andere gemeenten. Ten aanzien van de eikenprocessierups is een protocol opgesteld en een website ingericht: <http://www.eikenprocessierups limburg.nl/>. Met subsidie van het Europese LIFE-project is onderzoek gedaan naar inzet van mezen, sluipwespen, sluipvliegen en een keversoort, de grote poppenrover om op een natuurlijke manier onder eikenprocessierupsen controle te houden.

6.3 Wat willen we bereiken?

De volgende **opgaven** zijn de komende jaren actueel voor het thema bomen:

Een **vitaal bomenbestand** waar bomen van de juiste soort op de juiste plek staan en oud kunnen worden. Zorgen voor extra bomen (en groen) en bomen op de juiste plek is hierbij een belangrijk uitgangspunt. Bij de **locatiekeuze** zijn de bijdragen van de boom aan duurzaamheid en circulariteit factoren die meewegen maar niet per se bepalend zijn. Een oude boom kan bijvoorbeeld mogelijk meer bijdragen aan het woongenot van een hele straat of buurt dan de overlast op een individueel dak met zonnepanelen.

Een **planmatige aanpak** van ons beheer gestoeld op actueel beleid waarmee we helderheid geven over waar we welke bomen wensen, hoe we die planten, beheren en snoeien en hoe we omgaan met ziekten, plagen en overlast en conflicterend belangen (bv zonnepanelen, wortelopdruk, overhangend takken). Waar dit mogelijk is volgen we daarbij het **Handboek bomen**.

Bij de **soortkeuze** wordt nadrukkelijk gekeken in hoeverre soorten een bijdrage kunnen leveren aan de biodiversiteit en ook klimaatbestendig zijn.

Een **kapbeleid** waarbij met zo min mogelijk regeldruk een zorgvuldige afweging wordt gemaakt op basis van verschillende criteria waaronder bijdragen van bomen aan het verhogen van de biodiversiteit, klimaatadaptatie en bijdraagt aan vergroening en in het bijzonder voor een toename van de kroonbedekking (1% per jaar?) zorgt.

6.4 Wat doen we daarvoor?

Om invulling te geven aan de opgaven zoals genoemd in paragraaf 7.3 is het nodig om over de navolgende **instrumenten en kaders** te kunnen beschikken.

Korte termijn

Veel thema's ten aanzien van bomen komen samen in een nieuw op te stellen bomenbeleidsplan. We actualiseren dit beleid en verwerken dit in vervolgens in regels (b.v. de APV) uitvoeringsprogramma's (inboet en vervanging) en interne werkprocessen (ontwerp, klachtenafhandeling).

- Afwegingskader overlast bomen & wortelopdruk.
- Kapbeleid en actualiseren 'Boswet' begrenzing.
- Beleid ten aanzien van beheer, vervanging en verduurzaming.
- Ziekten en plagen.
- Biodiversiteit en sortimentsbeleid.
- Waarderingskaart boomstructuren.
- Ontwikkelkaart boomstructuren en prioritering.
- Ontwerp eisen en sortimentslijsten.
- Actualiseren beleid monumentale bomen.
- Boombescherming en richtlijnen bij schade door derden.

Voor de periode 2026-2027 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Opstellen Bomenbeleidsplan.
- Actualiseren Algemene Plaatselijke Verordening.

Middellange termijn

Het nieuwe bomenbeleid wordt vertaald in projecten en uitvoeringsprogramma's. Het op te stellen uitvoeringsprogramma wordt onderdeel van het reguliere IBOR BSW programma en het uitvoeringsprogramma ontbrekende groenstructuren (hoofdstuk 4).

In 2028-2029 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Actualiseren ontwerpcatalogus openbare ruimte.
- Opstellen uitvoeringsprogramma boomstructuren.

Lange termijn

De geprioriteerde projecten uit het uitvoeringsprogramma boomstructuren worden onderdeel van het reguliere IBOR BSW-programma of de uitvoeringsprogramma's voor vergroening en instandhouding groenstructuren (zie hoofdstuk 4). We nemen nu middelen op om tot realisatie van de hoogste prioriteiten over te kunnen gaan en uitvoeringsprojecten die geen integrale aanpak vereisen, uit te kunnen voeren. Voor het in stand houden en beschermen van monumentale bomen zullen naar verwachting structureel middelen vrijgemaakt moeten worden vanaf 2029 en verder.

Voor de periode vanaf 2029 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Realiseren uitvoeringsprogramma boomstructuren.
- Instandhouding en bescherming van monumentale bomen.

7. BIODIVERSITEIT

In dit hoofdstuk gaan we in op het thema biodiversiteit en het kader voor ecologisch beheer in het stedelijke groen en het landelijk gebied. Het gaat ook in op biodiversiteit op en in gebouwen en werkterreinen. Ook onze rol en die van andere partijen bij jacht, beheer en schadebestrijding wordt hier toegelicht.

7.1 Ambities uit Omgevingsvisie

Vanuit onze Omgevingsvisie gaan de volgende ambities en beleidskeuzes over biodiversiteit in onze gemeente, zie ook paragraaf 3.2.

1. Gezondheid en leefomgeving

- Schoolpleinen vergroenen we met pluktuinen en speelplekken om gezond leven en buitenspelen te stimuleren.
- Straten en parken richten we (opnieuw) in voor meer en beter groen, afgestemd op functies zoals gezondheid, recreatie en klimaatadaptatie.

2. Cultuur en recreatie

- Natuur en recreatie combineren we, met aandacht voor beleving, biodiversiteit en lokale ondernemers.
- Recreatieve routes versterken we onder andere het Landschapspark De Haese en ecologische verbindingen via oost-westcorridors.

3. Groen, natuur en biodiversiteit

- Monumentale bomen geven we prioriteit vanwege hun ecologische waarde.
- We werken aan kleinschalige landbouw zoals voedselbossen en moestuinen, vaak in samenwerking met vrijwilligers.
- Natuurgebieden verbinden door aanpassing (meer ecologisch) van de inrichting en het beheer van onze bermen.
- Nieuwe natuur sluiten we aan op bestaande natuurgebieden om leefgebieden te vergroten.
- Natuurgebieden beheren we zorgvuldig, ook als ze niet van de gemeente zijn.

4. Klimaatadaptatie en duurzaamheid

- Groen zetten we in tegen hitte, droogte en wateroverlast.
- We bouwen klimaatadaptief, o.a. volgens landelijke maatlatten.
- Bossen verjongen we en maken we meer klimaatbestendig gemaakt door toepassing van diverse boomsoorten.

5. Landbouw en landschap

- Samenwerking met agrariërs leidt tot natuurinclusieve maatregelen, zoals kruidenstroken en bufferzones langs beken.
- Landbouwbelangen blijven belangrijk, bijvoorbeeld bij vergroening van het buitengebied (doel: 10% groen-blauwe dooradering).
- Bouwen in dorpsmantels kan onder voorwaarden, met landschappelijke compensatie.

6. Energie en natuur

- In natuurgebieden wekken we geen energie op.
- Voor energieopwek op land wegen we biodiversiteit, landschap, participatie en recreatie mee.

7.2 Waar staan we nu?

Bestaand beleid

In het buitengebied wordt al langere tijd gewerkt aan de realisatie van het **Natuurnetwerk** (vooral in de bossen en natuurterreinen) en **ecologische verbindingzone** (vooral de beekdalen). In de meeste gevallen zijn de provincie en het waterschap hier de initiatiefnemers en trekkers van; wij zijn als gemeente hier actief bij betrokken. In deze gebieden ligt de focus op het verbinden van gebieden om daarmee het leefgebied voor lokale soorten te vergroten.

De Provincie Limburg neemt zelf het voortouw om toekomstige natuurterreinen aan te kopen en in te richten. Daarmee werkt ze actief aan de realisatie van het Natuurnetwerk Limburg en aan herstel en versterking van Natura 2000-gebieden. Dit is onderdeel van de programmalijs Robuuste Natuur van het Limburgs Natuurprogramma 2023-2030.

Bij de ontwikkeling en herinrichting van beekdalen streeft het waterschap naar creëren van leefgebied voor veel verschillende soorten door het inrichten van een aantal zones parallel aan de beek en te zorgen voor een betere structuur en sponsoring van de bodem, hierdoor kan er meer

water geborgen worden. Door deze inrichting van het beekdal spelen we in op klimaatverandering en streven tegelijk naar een verbetering van de ecologische toestand van de beek.

De **groenstructuurvisie** (2014) gaat in op de belangrijkste landschappelijke kenmerken van Sittard-Geleen. Reliëf, geomorfologie en bodemgesteldheid worden kort toegelicht. Vervolgens wordt het groen zoals dat nu kan worden waargenomen beschreven, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen het landschappelijk gebied, het agrarische cultuurlandschap en het stedelijk groen. In deze groenstructuurvisie is ook een **Ecologisch raamwerk opgenomen**. Anno 2025 zijn grote delen van dit ecologisch raamwerk gerealiseerd. Toch hebben we weinig inzicht in de behaalde ecologische resultaten en de biodiversiteit in onze gemeente. Dit geldt zowel voor het stedelijke, als het landelijke gebied en de natuurgebieden.

Wat doen we al?

Pilot ecologisch beheer. Op een viertal locaties passen we verschillende ecologische maaimethodes toe en meten we het effect van het beheer op de biodiversiteit. Hierbij doen we ervaring op doen met de implementatie van ecologisch beheer; wat is er bijvoorbeeld nodig om de monitoring goed in te regelen, de uitvoering van het beheer zelf, de financiële consequenties. En welke communicatie is noodzakelijk, hoe geven we vorm aan de participatie etc.

Na een eerste proef in Geleen-Zuid in 2024 zijn we in 2025 gestart met het inzaaien van **bloemenlinten** op plekken waar de inrichting voorheen bestond uit monotone gazons van grote omvang. De bloemlinten vormen naast een attractief beeld in de wijken, een bron van leven voor insecten en bijen.

In onze gemeente passen we vanuit ecologisch oogpunt op grote schaal **schapenbegrazing** toe als natuurlijk onderhoud van groen- en natuurgebieden. De Bosgroep Zuid-Nederland zet schapen in op locaties zoals de geluidswal bij Lindenheuvel, Wehrerweg, Lahrhof, Schwienswei en Belgiëstraat. Ook rond vestingwerken zoals Fort Sanderbout en stadswallen grazen schapen om vegetatie kort te houden, biodiversiteit te stimuleren, bodem te beluchten en erfgoedwaarde te behouden. Deze duurzame methode combineert natuurbeheer, cultuurhistorie en beleving voor inwoners. In 2025 is de begrazing wederom uitgebreid met een aantal gebieden, waaronder wegbermen en weides in de omgeving van de Geleenbeek bij Sittard.

Pilot ecologisch beheer locatie Maaslandpark (Roy Hennekens)

Sinds medio 2025 is de nieuwe **gedragscode Soortenbescherming voor gemeenten** van kracht. Deze geldt met name zodra beschermde soorten aanwezig zijn binnen het beheergebied. De gedragscode biedt gemeenten een vrijstelling van de reguliere Omgevingsvergunningsprocedures, mits aan de gedragscode wordt voldaan. Binnen de kaders van de nieuwe gedragscode is klepelen niet meer zonder meer toegestaan. Dit heeft gevolgen voor de wijze waarop wij onze wegbermen beheren. Deze werden immers volledig m.b.v. klepelmaaiers (maai-zuig combinatie) onderhouden. In 2025 zijn we gestart met nieuwe aangepaste maaimethoden, in 2026 zetten we deze werkwijze voort en onderzoeken we of en op welke wijze we hiermee verder gaan.

In 2025 plaatsten we 21 vleermuiskasten in onze wijken als onderdeel van het **Soortenmanagementplan (SMP)**. Dit plan waarborgt dat bij woningsisolatie verblijfplaatsen van beschermde soorten zoals vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen al zijn gecompenseerd. De kasten bieden aan bestaande vleermuispopulaties nieuwe verblijfplaatsen zodat het aantal dieren in stand wordt gehouden of vergroot. Zo faciliteren we met dit beleid verantwoord isoleren en behouden en versterken we onze biodiversiteit.

We beheren onze **bos- en natuurterreinen** ecologisch, met aandacht voor biodiversiteit, duurzaamheid en landschapskwaliteit. Dit gebeurt onder meer via gefaseerd maai-beheer, natuurlijke begrazing met schapen, en behoud van inheemse flora en fauna. Samen met Bosgroep

Zuid-Nederland voeren we dit beheer uit en versterken we het ecologisch netwerk in de regio. Ook werken we samen met bewoners en vrijwilligers aan een toekomstbestendig en leefbaar landschap.

We versterken het **ecologische netwerk** en daarmee de biodiversiteit in onze gemeente door natuurgebieden beter met elkaar te verbinden en te vergroten. Dit doen we onder meer via de projecten als Corio Glana en Landschapspark Absbroek. Corio Glana richt zich op natuurontwikkeling langs de Geleenbeek, met aandacht voor waterveiligheid, recreatie, flora en fauna. Landschapspark Absbroek verbindt bestaande groene gebieden tussen de kernen Sittard en Geleen en creëert ruimte voor recreatie, duurzame landbouw en natuurbeleving. Beide projecten dragen bij aan een robuust en toekomstbestendig landschap, waar natuur, klimaatadaptatie en kwaliteit van de leefomgeving hand in hand gaan. Door samen te werken met partners en bewoners realiseren we een veerkrachtig en samenhangend netwerk van natuurgebieden die het Heuvelland, het Geleenbeekdal en de Grensmaas met elkaar verbindt.

Planten en dieren die van nature niet voorkomen in Nederland of in Europa, kunnen uitgroeien tot een plaag. Daarom bestrijdt de overheid **schadelijke exoten**. De schadelijke invasieve exoten zijn op de zogenaamde Unielijst geplaatst omdat ze in delen van de EU schade toebrengen aan de biodiversiteit en/of ecosystemen. Of ze zullen dat in de toekomst waarschijnlijk gaan doen. Ze kunnen ook nadelige gevolgen hebben voor de ecosysteemdiensten zoals menselijke gezondheid, veiligheid of de economie. Voor soorten die op Unielijst staat geldt een Europees verbod op bezit, handel, kweek, transport en import van een aantal schadelijke exotische planten en dieren.

Een aantal van de opgenomen soorten komt voor in onze gemeente. Het gaat onder meer om Reuzenberenklauw en de Japanse Duizendknoop. Voor de aanpak van de Japanse Duizendknoop is een structurele aanpak opgezet, waarbij afhankelijk van de locatie en de omvang van de problematiek diverse bestrijdingsmethodes toegepast worden. We volgen daarbij de ontwikkelingen in de markt nauwgezet en nemen deel aan landelijke kennisdagen.

7.3 Wat willen we bereiken?

Voor de komende jaren liggen er de volgende **opgaven** voor het thema biodiversiteit:

Zichtbaar en aantoonbaar **behoud en herstel van de lokaal voorkomende (beschermde en beschermwaardige) soorten** en terugdringen van invasieve exoten of overlastgevende soorten. Bij ontwikkeling, inrichting, beheer en onderhoud van de openbare ruimte wordt hier aantoonbaar

rekening mee gehouden. **Basiskwaliteit Natuur** geldt hierbij als de ondergrens. We streven ernaar de Basiskwaliteit Natuur te waarborgen door ecologische structuren te versterken en te verbinden. Dit houdt in dat de bestaande natuurgebieden behouden blijven en dat er nieuwe natuur wordt ontwikkeld waar dit mogelijk is. Ook wordt gestreefd naar een duurzame en klimaatbestendige omgeving, waarbij biodiversiteit wordt bevorderd. Het doel is een robuust netwerk van natuurgebieden, die niet alleen de leefomgeving van dieren en planten beschermen, maar ook bijdragen aan de gezondheid en het welzijn van de inwoners.

Realisatie en verfijning van het hiervoor geschetste **groen-blauwe/ecologische netwerk** in het buitengebied en in de dorpen en wijken. Vooral de in de Omgevingsvisie genoemde dorpsmantels, stad-landzones en wegbermen bieden hier aanknopingspunten voor, maar ook de transitie van de landbouw en inpassing van locaties met duurzame energie.

Dat **inwoners, ondernemers, grondbezitters en natuurorganisaties bijdragen** aan het vergroten van biodiversiteit op hun eigen terreinen of die van de gemeente of andere terreinbeheerders en daarmee zorgen voor nog meer verfijning van het groen-blauwe/ecologische netwerk.

Het streven is om te komen tot onderling goed verbonden ecologische structuren op nationaal, regionaal en lokaal niveau. Een ecologische structuur binnen de stad waarbij er sprake is van een **ecologische wisselwerking tussen de stad en het buitengebied**, is misschien wel de lastigste opgave.

Jacht en biodiversiteit zijn nauw met elkaar verbonden. Jagen kan op verschillende manieren bijdragen aan het behoud van biodiversiteit, maar ook een bedreiging vormen. Het is een complex vraagstuk met diverse perspectieven en belangen. Jacht, beheer en schadebestrijding kan helpen om populaties te beheren of te reguleren en daarmee dominante soorten terug te dringen ten gunste van andere meer gewenste soorten. Daar tegenover staan dat overbejaging kan leiden tot het te veel uitdunnen van populaties en daarmee zorgen voor het (deels) verdwijnen van soorten. Op dit moment worden jacht, beheer en schadebestrijding vooral vanuit de (provinciale) Faunabeheereenheid en de vele regionale wildbeheereenheden opgepakt. Onze rol is daarin nog beperkt en er is nog weinig sturing en regie. Dit willen we versterken.

7.4 Wat doen we daarvoor?

Om invulling te geven aan de opgaven zoals genoemd in paragraaf 7.3 is het nodig om over de navolgende **instrumenten en kaders** te kunnen beschikken.

Korte termijn

We hebben weinig inzicht in de aanwezige natuurwaarden en soorten. We zetten daarom in op het in beeld brengen daarvan en het ontwikkelen van instrumenten om dit te monitoren. Het in beeld brengen van beschermde soorten in de wegbermen en het daarop aanpassen van het maaibeleid, geven we hierbij prioriteit. We maken extra middelen vrij voor de uitbreiding en het beheer van de bloemenlinten.

In 2026-2027 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Ontwikkelen instrument ter bepaling en monitoring van biodiversiteit en aanwezige soorten.
- Datagestuurd in beeld brengen van de basiskwaliteit natuur.
- Inventarisatie van beschermde soorten in wegbermen en aanpassen van het maaibeleid.
- Uitbreiding en beheer van bloemenlinten.

Middellange termijn

In navolging op het bepalen van de huidige staat van de biodiversiteit en uitgevoerde inventarisaties werken we het soortenbeleid verder uit. Dit vertalen we naar aangepast beleid voor het beheer van wegbermen, gazons en beplantingskeuzes die we toepassen. De uitbreiding en het beheer van de bloemenlinten zetten we voort. Voor de bestrijding van alle schadelijke exoten die lokaal een plaag kunnen vormen gaan we aan de slag met het opstellen van een beleidsplan en werkprotocollen.

Voor de periode 2028-2029 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Analyse van onze biodiversiteit kwaliteiten en voorkomende soorten en op basis daarvan uitwerken van lokaal soortenbeleid.
- Deelname aan de regionale overlegstructuren over jacht en schadebestrijding en versterken lokale aansturing.
- Samenstellen soortenlijsten voor beplantingen gericht op doelsoorten en verwerken in ontwerpcatalogus.

- Aanpassen maaibeleid wegbermen.
- Uitbreiding en beheer bloemenlinten.
- Aanpassen maaibeleid gazons en weiden op basis van ervaringen pilot ecologisch groenbeheer.
- Opstellen beleid exotenbestrijding en werkprotocollen.

Lange termijn

De ervaringen die we op doen in het beheer én de input die volgt uit het soortenbeleid verankeren we structureel in de beheerplannen en ecologische werkprotocollen. We geven uitvoering aan exotenbestrijding conform het beleid en de bijbehorende werkprotocollen.

Vanaf 2029 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Monitoren van wilstanden en -schades in samenwerking met de Faunabeheereenheid en of wildbeheereenheden.
- Ecologisch groenbeheer structureel verankeren in de beheerplannen en ecologische werkprotocollen.
- Uitbreiding en beheer van bloemenlinten.
- Uitvoering exotenbestrijding conform beleid en werkprotocollen.

8. DUURZAAMHEID EN KLIMAATADAPTATIE

Dit hoofdstuk gaat over de maatregelen die we treffen voor het omgaan met het veranderende klimaat en de problemen die dit met zich mee brengt. We focussen ons voornamelijk op maatregelen die vanuit het groen kunnen bijdragen aan een duurzame en klimaatbestendige gemeente.

8.1 Ambities Omgevingsvisie

Vanuit onze Omgevingsvisie raken de volgende ambities en beleidskeuzes aan het thema duurzaamheid en klimaatadaptatie, zie ook paragraaf 3.2.

We zetten in op een groenere en klimaatbestendige leefomgeving door:

- De netto hoeveelheid groen te vergroten, wat bijdraagt aan CO₂-opslag.
- Verharding waar mogelijk te verminderen, en parkeerplekken een dubbelfunctie te geven (bijv. waterinfiltratie en schaduw door bomen).
- In te zetten op duurzame mobiliteit, waardoor ruimte vrijkomt voor vergroening en het tegengaan van hittestress en wateroverlast.
- Samen te werken met waterpartners voor beter waterbeheer, zoals het opvangen, bufferen en verdelen van hemelwater.
- Slimme datatools in te zetten (zoals 'digital twins') om de effectiviteit van klimaatmaatregelen te vergroten.
- Klimaatadaptief bouwen te stimuleren, waarbij waterbeheer, hittestress en biodiversiteit standaard worden meegenomen.

8.2 Waar staan we nu?

Bestaand beleidskader

Door klimaatverandering wordt het warmer, natter en droger. Bij het bouwen van onze huizen, bedrijfspanden en leefomgeving hielden we hier tot enkele jaren geleden weinig rekening mee.

⁵ Deze subsidieregeling geldt aanvullend op Algemene subsidieverordening gemeente Sittard-Geleen 2020.

Daarom wordt de kans steeds groter dat we last krijgen van wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen. In 2020 en 2021 hebben we een klimaatstresstest uitgevoerd. We brachten in beeld waar we verwachten dat er knelpunten ontstaan door wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen. Ook hebben we plannen gemaakt om dit tegen te gaan. Dit is uitgewerkt in ons **Klimaatadaptatieplan**. Hierin zijn op hoofdlijnen maatregelen uitgewerkt.

De hoeveelheid en kwaliteit van het (oppervlakte) water in onze gemeente kunnen we niet los zien van onze omgeving. We werken ook samen met de provincie. Het **Provinciaal Waterprogramma** is een uitwerking van de Omgevingsvisie Limburg 2021 en bevat de doelstellingen die de Provincie in de planperiode samen met onze partners wil bereiken op het gebied van water. Centraal staat hierbij het realiseren van een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem dat kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water van goede kwaliteit.

Samen met onze buurgemeenten Beek en Stein hebben we een deel van de maatregelen uitgewerkt in **Beheerplan Water en klimaatadaptatie Westelijke Mijnstreek 2021**. In alle werkzaamheden willen we klimaatadaptatie een plek geven. Het is een grote opgave om de Westelijke Mijnstreek klimaatbestendig in te richten, daarom vinden we het belangrijk om het overal mee te koppelen. Bij de werkzaamheden in de waterketen hebben we hier zelf zicht op, maar bij werkzaamheden aan bijvoorbeeld wegen of groen hebben we dit niet altijd vanuit de waterketen in beeld. De komende jaren willen we het daarom opnemen in de gemeentelijke procedures, zie ook paragraaf 4.2.

Een gemeentelijk rioleringsplan is niet langer wettelijk verplicht. De Omgevingswet biedt wel de mogelijkheid om een gemeentelijk rioleringsprogramma op te stellen (artikel 3.14, Omgevingswet). Dat is een vrijwillig (onverplicht) programma. Omdat water niet ophoudt bij de gemeentegrenzen, pakken we veel **wateropgaven** samen op met het **waterschap** en onze buurgemeenten. In de regio Westelijke Mijnstreek hebben we als pilot een gezamenlijk reparatiebestek uitgevoerd. Dit heeft al een eerste kostenbesparing opgeleverd en smaakt naar meer.

Met onze **Stimuleringsregeling klimaatadaptatie 2022-2025**⁵ komen we eigenaren of huurders van een gebouw tegemoet in de kosten van de realisatie van het klimaatbestendig maken van (de omgeving van) gebouwen (o.a. groene daken) met als doel een bijdrage te leveren aan het voorkomen van wateroverlast in het bebouwde gebied of op het voorkomen van schade aan eigen pand bij wateroverlast in het bebouwde gebied. Inwoners kunnen voor het afkoppelen van

hamelwater op hun eigen terrein ook gebruik maken van Stimuleringsregeling afkoppelen hemelwater Sittard-Geleen 2024 – 2026 voor particulieren en bedrijven.

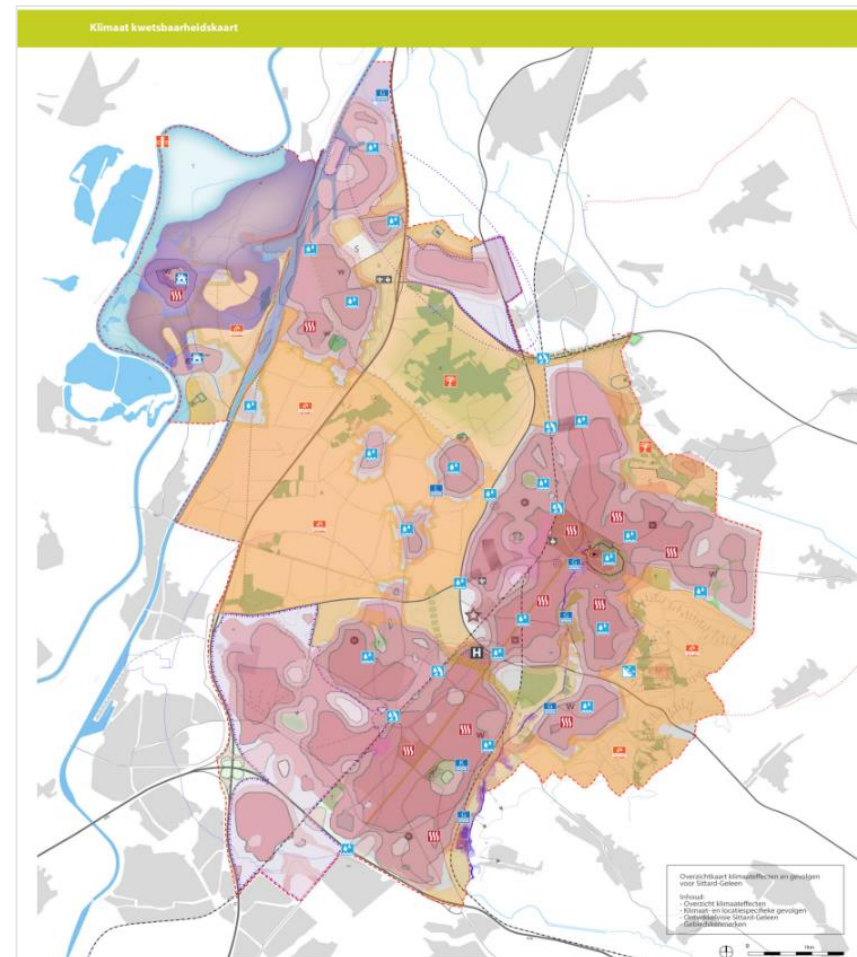
De "**Visie Zitterd Waterproof**" is een visie die onderdeel is van het bredere project Zitterd Climateproof waarin we ons samen met het waterschap richten op het klimaatbestendig maken van Sittard, specifiek door de waterhuishouding van de Geleenbeek en de Molenbeek te optimaliseren. Het doel is om de wateroverlast te verminderen, de waterkwaliteit te verbeteren, de ecologische waarden in de stad te verhogen en de beek weer meer zichtbaar te maken. Dit doen we onder andere door de beken en hun omgeving op een natuurlijke en klimaatbestendige manier in te richten, meer verbinding te maken tussen groen en water en het terugbrengen van de beek in het straatbeeld.

Strategisch duurzaamheidsbeleid is in ontwikkeling. Hierin wordt onder andere de relatie tussen groen en duurzaamheid gelegd. Het gaat in op het vastleggen van CO2 in groen en bomen, het produceren van biomassa (biobased grondstoffen) en het omgaan met vrijkomende reststromen (blad, snoeihout, bermmaaisel e.d) en circulaire toepassingen (bv meer elektrisch werken). Onderdeel van het duurzaamheidsbeleid is onder meer het stimuleren van **klimaatadaptief en natuur inclusief bouwen**. We kunnen dit stimuleren via regelgeving, zoals eisen in omgevingsplannen en vergunningen. Ook kunnen er subsidies gegeven worden voor groene daken of regenopvang, en klimaatadaptieve eisen gesteld worden bij aanbestedingen. Samenwerking met ontwikkelaars, woningcorporaties en inwoners is essentieel, net als goede communicatie en voorbeeldgedrag met eigen vastgoed. Daarnaast kan de gemeente sturen op ruimtelijke inrichting met groene en waterbergende oplossingen. Zo wordt bouwen afgestemd op uitdagingen als hitte, droogte en wateroverlast door klimaatverandering.

In het project **Geleen Centrum** werken we aan de transformatie van Geleen Centrum tot een compact, groen en levendig centrum met een mix van winkelen, werken, recreëren en wonen. We werken daarbij samen met **NL Greenlabel** naar een integraal concept van duurzaamheid en natuurinclusieve leefomgeving. Als onderdeel van dit project wordt de NL Omgevingscan ingezet om de buitenruimte in het centrum te analyseren op duurzaamheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit en gezondheid.

Het **Duurzaamheidshuis Goede Morgen** is een initiatief van de gemeenten Beek, Sittard-Geleen en Stein, gevestigd in het Galfetti-gebouw in het centrum van Geleen. Het fungeert als een toegankelijk centrum voor duurzaamheid, waar inwoners en ondernemers terecht kunnen voor advies over energiebesparing, workshops, exposities en kledingreparatie. Daarnaast biedt het

ruimte voor ontmoeting en inspiratie rondom groener leven. Goede Morgen werkt met een wisselend kwartaalprogramma, beginnend met het thema 'Mode & Textiel', gericht op hergebruik, reparatie en duurzame productie. De gemeente Sittard-Geleen ondersteunt het Duurzaamheidshuis omdat het bijdraagt aan een circulaire en energieneutrale samenleving. Het biedt een platform voor kennisdeling, praktische tips en samenwerking met lokale partners, scholen en bedrijven, waarmee het de regio helpt verduurzamen.

Klimaatkwetsbaarheidskaart

Wat doen we al?

- Vanuit het project Smart City hebben we in de pilot in de Zeeheldenbuurt proeven lopen met diverse vormen van waterdoorlatende (half)verhardingen, klimaatadaptieve voortuinen, zetten we sensoren en andere technologieën in om effecten te monitoren en werken aan bewustwording van de noodzaak van klimaatadaptatie en de mogelijkheden voor onze inwoners.
- Via het provinciaal programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg 2022-2027 wordt een stroomgebiedsplan voor de Geleenbeek opgesteld. Daarin wordt duidelijk of er nog aanvullende maatregelen moeten komen op de nu lopende initiatieven. Zie ook paragraaf 4.2.
- Vanuit het Klimaatadaptatieplan voeren wij de komende jaren een risicodialog met inwoners en bedrijven om te bespreken wat wij als gemeente kunnen of moeten doen en wat van onze inwoners of andere partijen vragen.
- Samen met inwoners werken wij aan een gezonde leefomgeving. Hierin kijken wij van gevel tot gevel en betrekken wij inwoners en hun (voor)tuinen, gevels en daken. Via subsidies en stimulerende acties zoals het **NK-tegelwippen** helpen we inwoners vergroenen en meer water te bergen op eigen perceel.
- Sinds 2021 doet de gemeente mee aan het Nationaal Kampioenschap **Tegelwippen**. De gemeente biedt inwoners hiervoor middelen (afvalzakken, gieters, tuinaarde) aan en materialen te leen inclusief vergoedingen en leuke acties (bloemzaden). Vanuit Stichting De Rollen wordt ook coaching verzorgd: hoe pak je het aan, sparren over ideeën en hulp bij uitvoering.
- Voor een **groene gevels en groene daken** stelt de gemeente ook subsidie beschikbaar vanuit klimaatadaptatie en vanuit Stadslabs is advies op maat voor het vergroenen van (vooral de binnenstad) mogelijk.

8.3 Wat willen we bereiken?

De volgende **opgaven** zijn de komende jaren actueel voor het thema duurzaamheid en klimaatadaptatie:

- We zorgen voor groen wat bijdraagt aan een **leefbare en klimaatbestendige openbare ruimte**. Bij ontwikkelingen in de openbare ruimte moet er structureel rekening worden gehouden met genoeg schaduw, stimulering van het gebruik van

actieve en duurzame mobiliteit, windgangen en sponswerking van de bodem om wateroverlast en droogte op te kunnen vangen.

- Verder streven we naar een **klimaatadaptief bomenbestand** in de bewoonde omgeving. Bomen verbeteren de luchtkwaliteit door CO₂ op te nemen en zuurstof te produceren. Ze vangen ook veel fijnstof af. Daarnaast zorgen ze voor verkoeling door schaduw en verminderen ze plaatselijk de hitte op warme zomerdagen.
- Het laten **toenemen** van de totale hoeveelheid **biomassa**, zowel in de vorm van bomen (meer CO₂ weg te vangen) maar ook door meer organische stof op en in de bodem te laten. Organische stof bevordert het bodemleven (schimmels en bacteriën (micro-organismen) en dat zorgt voor een betere infiltratie en het vasthouden van hemelwater en verlaging van verdamping van water uit de bodem.
- We bevorderen een **gezonde leefomgeving** door meer groen op de percelen van inwoners te stimuleren, meer groen is niet alleen gezond maar ook goed voor de bufferende werking en voor de biodiversiteit. De openbare ruimte wordt hierbij bekeken van gevel tot gevel.

8.4 Wat doen we daarvoor?

Om invulling te geven aan de opgaven zoals genoemd in paragraaf 8.3 is het nodig om over de navolgende **instrumenten en kaders** te kunnen beschikken.

Korte termijn

Er is veel data beschikbaar over klimaat gerelateerde thema's, zoals bijvoorbeeld hittestress, wateroverlast en de hoeveelheid verharding. We gaan aan de slag met het samenbrengen en analyseren van deze data. Binnen diverse projecten (o.a. de Zeeheldenbuurt) zijn pilots gedraaid met klimaat bestendige maatregelen in de openbare ruimte, zoals de realisatie van wadi's, verlaagde beplantingsvakken, bio-diverse beplantingen en half open bestratingen in parkeervakken. De opgedane ervaringen brengen we samen in ontwerprichtlijnen die een plek krijgen in de ontwerpcatalogus.

In 2026-2027 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Samen brengen en analyseren van klimaat gerelateerde data (overbodige verharding, kroonbedekking, wateroverlast, hittestress etc).
- Opstellen ontwerprichtlijnen voor klimaatadaptieve inrichting van de openbare ruimte.

- Opstellen lijst van klimaatadaptieve beplantingen.
- Slimme datatools (o.a. digital twins) inzetten in het ontwerpproces om de effectiviteit van klimaatmaatregelen te vergroten.

Middellange termijn

Op basis van data gaan we nog betere keuzes te maken bij de inrichting van de openbare ruimte. We ontwikkelen slimme en toegankelijke tools die we inzetten bij het ontwerpproces en de communicatie met inwoners. Het veranderende klimaat heeft gevolgen voor het bomenbestand, we gaan deze effecten monitoren en inzetten om het beleid ook naar de toekomst toe richting te kunnen blijven geven. We onderzoeken of we met de inzet van slimme sensoren het proces van monitoring en beheer kunnen verbeteren.

Voor 2028-2029 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Slimme datatools (o.a. digital twins) inzetten in het ontwerpproces om de effectiviteit van klimaatmaatregelen te vergroten.
- Monitoren ontwikkeling bomenbestand op gevolgen klimaatverandering.
- Onderzoek naar inzet van sensoren bij inrichting, beheer en monitoring.

Lange termijn

Om de effecten van het beleid te kunnen volgen is het van belang dat we de veranderingen gaan monitoren. Ons beleid ten aanzien van klimaat adaptief en natuur inclusief bouwen, wordt volgend uit het strategisch duurzaamheidsbeleid en landelijke wet- en regelgeving, verder ontwikkeld.

Vanaf 2029 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Monitoren van de veranderingen in de verhouding groen en verharding om de mate van vergroening dan wel verstening te volgen.
- Klimaatadaptief bouwen stimuleren, waarbij waterbeheer, hittestress en biodiversiteit standaard worden meegenomen.

9. PARTICIPATIE, COMMUNICATIE EN EDUCATIE

Dit hoofdstuk gaat over hoe wij onze inwoners, ondernemers, bedrijven en (semi-) groene experts betrekken bij de inrichting, ontwerp, aanleg, beheer en gebruik van vooral het openbaar groen en de daaraan gerelateerde thema's. Onder participeren verstaan wij alle stappen van de participatieladder⁶: van informeren, via raadplegen, adviseren en coproduceren naar meebeslissen.

9.1 Ambities Omgevingsvisie

Vanuit onze Omgevingsvisie raken samengevat de navolgende ambities en beleidskeuzes aan het thema participatie en communicatie, zie ook paragraaf 3.2.

Wij werken aan een gezonde, groene en klimaatbestendige leefomgeving met ruimte voor natuur, energie en mensen. Daarbij wordt ingezet op:

- Groene, gezonde leefomgeving: schoolpleinen en straten vergroenen we met aandacht voor gezondheid, biodiversiteit en klimaatadaptatie. Openbaar groen heeft of krijgt ook functies voor ontmoeting, recreatie, voedsel en natuur.
- Beter groen in plaats van alleen méér groen: gebiedsgericht kijken we waar vergroening nodig is, met duurzame inrichting passend bij mens, dier en klimaat.
- Ecologisch beheer en stadslandbouw: grotere biodiversiteit bereiken we door ecologisch beheer en het stimuleren van voedselbossen, pluktuinen en moestuinen die ook sociale cohesie bevorderen.
- Samenwerking en bewustwording: inwoners, ondernemers en agrariërs betrekken we actief via platforms als het Tuinman-platform en door ondersteuning van lokale initiatieven.

9.2 Waar staan we nu?

Bestaand beleidskader

Met het beleidsnota 'Trots op onze tuin' werd in 2016 een beweging in gang gezet van beeldgestuurd naar dialoog-gestuurd beheer van de openbare ruimte. De 'Tuinman' staat symbool voor de gezamenlijke verantwoordelijkheid (gemeente én bewoners) voor de openbare ruimte: 'samen maken we onze tuin'. Gedifferentieerd beheer op wijk- en dorpsniveau was een van de doelen. Beheer dat is afgestemd op de behoeften inwoners en is vastgelegd in wijkbeheerplannen. Doordat we enkele jaren minder beheerbudget beschikbaar hadden, is hier vanuit het wijkbeheer nog terughoudend mee omgegaan omdat de focus lag op de eigen basis op de orde maken. Het gedachtengoed van de Tuinman blijft echter de gewenste wijze waarop wij samen met onze inwoners het beheer en onderhoud van de openbare ruimte willen organiseren en vandaaruit ook initiatieven van inwoners en zelfbeheer willen stimuleren (de zogenaamde Tuinmandeals). Onder meer experimenteren met input van inwoners om het onderhoudsniveau beter af te stemmen op de behoeften van een wijk of dorp of mee te denken over het opschonen of verbeteren van de inrichting. De nota wordt in 2025-2026 geactualiseerd.

Als uitwerking van de beleidsnota is in 2020 de **Inspiratiegids** voor de leefomgeving opgesteld. Deze gids is bedoeld als inspiratie naar onze inwoners. Zij kunnen hierin bekijken welke toepassingen mogelijk zijn, wat ze kunnen bijdragen op het gebied van duurzaamheid en ook hoe zij gezamenlijke plannen voor de leefomgeving kunnen opstellen en indienen.

De Leidraad Doorontwikkeling Participatie 'Zo doen we dat in Sittard-Geleen' is sinds november 2024 verankerd in de Participatieverordening 2023 en geeft de principes van participatie in de gemeente weer. Wij willen dat wij gelijkwaardig kunnen samenwerken en beslissen met onze inwoners, organisaties en bedrijven in onze gemeente. We staan daarbij open voor vernieuwing, stellen ons dienstbaar op en nemen waar nodig de verantwoordelijkheid. Essentieel bij gelijkwaardig samenwerken en beslissen is het respect voor elkaars rollen en bevoegdheden.

Participatie zijn wij niet als een eenmalige actie maar als een doorlopende samenspraak met de samenleving, een investering in de lange termijn relaties. Dit is niet vrijblijvend, dit vraagt commitment van inwoners, organisaties, bedrijven en gemeente. Dit wordt ook al vele jaren toegepast zoals de '**Beginspraak**' bij de start van nieuwe projecten. Kern van ons participatiebeleid zijn de volgende kernwaarden:

- We spreken het uit.
- We maken het klein.
- We maken het tastbaar.

⁶ <https://www.gemeentepeiler.nl/wat-is-burgerparticipatie/>

Wat doen we al?

Participatie is niet nieuw in onze gemeente. Navolgend, in willekeurige volgorde, een overzicht van verschillende vormen van participatie in projecten en acties.

Voor inwoners zonder een eigen voortuin bestaat er de mogelijkheid om een **geveltuin** aan te leggen of een **gemeentelijke groenstrook te adopteren** (tuinmandeals). Doel ervan is de straat groener maken en meer groen in de stad heeft een verkoelend effect tijdens warme zomers. Maar ook samen te werken aan een fijne en groene leefomgeving, waarbij plezier en verbinding voorop staan. Ook dragen dergelijk activiteiten bij aan het vergroten van het bewustzijn over waarde van groen en bomen. Vanuit 'smart city' hebben we in de Zeeheldenbuurt een proeftuin voor de toekomst van een slimme wijk opgezet. In deze buurt worden nieuwe ideeën getest op drie belangrijke thema's: meedoen van bewoners (participatie), aanpassen aan extreem weer (klimaatadaptatie) en slimme technologie (smart city).

Voorbeeld Wolfstraat en Geenstraat 2024 Bron: <https://sittard-geleen.nieuws.nl/nieuws/ter-adoptie-gemeentelijk-groen>

In de afgelopen jaren zijn er verschillende **hoogstam-boomgaarden** aangeplant om de diversiteit van de oude fruitrassen en het Limburgs cultureel erfgoed te beschermen. De hoogstam-

⁷ De actie is onderdeel van het landelijke Plan Boom, dat als doel heeft om binnen vier jaar 10 miljoen bomen te planten in Nederland

boomgaard is daarmee gelukkig weer aan een opmars bezig met alleen in onze gemeente al honderden fruitbomen. Deze worden veelal onderhouden door vrijwilligers. Stichting Plök en de Stichting Hekjefruit onderhouden met vrijwilligers een aantal van de boomgaarden, om samen te kunnen genieten van dit typische Limburgse landschap. De stichtingen onderhouden ook beleeftuinen en een voedselbos.

Tijdens de Nationale Klimaatweek 2024 deelden we **gratis 1.000 jonge boompjes** voor in de tuin uit aan onze inwoners. Het ging om inheemse soorten zoals haagbeuk, lijsterbes en hazelaar, die niet te groot worden en goed bestand zijn tegen hitte en droogte. Daarnaast trekken deze soorten insecten en vogels aan, wat de biodiversiteit ten goede komt. De actie⁷ draagt bij aan het tegengaan van hittestress en het verhogen van biodiversiteit in de stad. Dit als onderdeel van het zorgen voor een **groener en klimaatbestendiger leefklimaat**.

In het voorjaar van 2025 boden wij samen met IVN Munstergeleen Sittard en Het Bloemenproject gratis bloemenmengsels aan voor alle inwoners (voor max 100m2 gratis en voor meer met bijbetalen). Dit kleurrijke initiatief is bedoeld om de biodiversiteit in onze gemeente te verbeteren en de leefomgeving nog mooier te maken. De actie past ook bij het gedachtegoed van de Tuinman van Sittard-Geleen die samen met de inwoners werkt aan de openbare ruimte, onze gezamenlijke tuin, die aantrekkelijk, duurzaam en voor iedereen toegankelijk moet zijn. Maar de Tuinman inspireert inwoners ook om in de eigen (voor)tuin een plek te maken waar insecten zich thuis voelen.

De **coöperatieve tuinderij Hartevelde** verbouwt duurzaam voedsel voor haar leden, met respect voor natuur, bodem en tuinder (standslandbouw). De leden zijn mede-eigenaar het bedrijf. Alle leden delen met elkaar zowel de kosten als alle opbrengsten (de producten van het land). De producten worden onder leiding van een professional geteeld (herenboerenconcept). Het bedrijf zorgt ook voor sociale verbinding met de omgeving en tussen leden onderling en draagt bij aan een meer lokaal, duurzaam en circulair voedselsysteem. De gemeente faciliteert de coöperatie onder meer door het verpachten van gronden binnen Landschapspark Absbroek.

Regelmatig worden in samenwerking met onze groene partners, zoals De Bosgroepen, Stichting De Rollen en de verenigde natuur- en milieuorganisaties, boomfeestdagen of natuurwerkdagen georganiseerd.

Diverse stichtingen en vrijwilligersgroepen die zich inzetten voor het beheer van natuur en landschap worden door ons gefaciliteerd of ondersteund. Dit zijn o.a. De Vrienden van de

Schwienswei, Stichting Plök, Stichting Hekje Fruit, IVN MunsterGeleenSittard, IVN Land van Swentibold (Born e.o). Vrijwilligersgroep 'De vaste prik'. Dit gebeurt deels structureel en deels op ad hoc basis. Met de IVN afdelingen vindt structureel overleg plaats over uiteenlopende thema's zoals projecten, beheer en beleidsontwikkeling.

Stichting De Rollen zet zich in voor natuureducatie en participatie door inwoners bewust te maken van natuur en duurzaamheid. De stichting organiseert educatieve activiteiten en stimuleert lokale betrokkenheid. We ondersteunen Stichting De Rollen omdat zij hiermee bijdraagt aan groene educatie, versterking van de leefomgeving en actieve burgerparticipatie. Dit sluit aan bij de gemeentelijke doelen voor duurzaamheid, milieubewustzijn en het vergroten van sociale cohesie binnen de gemeenschap. Dankzij deze samenwerking groeit de verbinding tussen mens en natuur in de regio.

Digitalisering gaat een steeds grotere rol spelen bij zowel inrichting al het onderhoud van de openbare ruimte in zowel het stedelijk als landelijk gebied. We maken al gebruik van een digitaal twin in de wijken, zoals de Zeeheldenbuurt, als onderdeel van het Smart City-programma. Deze digitale, 3D-representaties worden gebruikt voor participatie, om toekomstscenario's voor stadsontwerp door te rekenen en zo inzicht te bieden aan inwoners en gemeente. Het gaat dan bijvoorbeeld om het visualiseren en analyseren van data, waarbij groen en klimaatadaptatie een belangrijke rol spelen. Ook technologie met sensoren gebruiken we hierbij om real-time gegevens te verzamelen over de leefomgeving, zoals temperatuur, luchtvochtigheid en fijnstof en hiermee, bijvoorbeeld klimaatadaptatie bij de stedelijke inrichting beter te kunnen inpassen. De sensordata, gecombineerd met andere data en AI, levert inzichten op die gebruikt worden om de woon- en leefomgeving te verbeteren, zoals het tegengaan van hittestress of het optimaliseren van groen en parkeergelegenheid.

9.3 Wat willen we bereiken?

De volgende **opgaven** zijn de komende jaren actueel voor het thema participatie en communicatie:

- Een actieve gemeente die het **gesprek** met inwoners over de waarde en noodzaak van groen, beheer en inrichting van het openbare én het particuliere groen professioneel aangaat en initiatieven van inwoners stimuleert. Het concept van De Tuinman 2.0 vormt hiervoor de leidraad.

- **Actieve en betrokken inwoners**, scholen, ondernemers en natuur- en milieuorganisaties bij de inrichting en het beheer van zowel het stedelijk als het landschappelijk als het particuliere groen.
- **Verhoging van het bewustzijn** van de noodzaak van vergroening, ecologisch beheer, ecosysteemdiensten, Basiskwaliteit Natuur en biodiversiteit. Met als doel het groene DNA van Sittard-Geleen naar boven halen.
- **Versterken van de samenwerking** met en de ondersteuning van stichtingen/organisaties en vrijwilligersgroepen die zich inzetten voor de inrichting en het beheer van het stedelijk, landschappelijk en particulier groen en natuur/biodiversiteit in de gemeente.
- Betrekken van of **samenwerken met het sociale domein** bij groen. Bijvoorbeeld in wijken waar eenzaamheid een thema is (volks)tuintjes inrichten en onderhouden om ontmoeting en activiteit te stimuleren of om bewegen in het groen te stimuleren (link met gezondheid).

9.4 Wat doen we daarvoor?

Om invulling te geven aan de opgaven zoals genoemd in paragraaf 9.3 vinden we het nodig dat we over de navolgende **instrumenten en kaders** kunnen beschikken.

Korte termijn

De rondom de Agenda Groen opgerichte expertgroep geven we een vervolg door het oprichten en faciliteren van een 'Platform Groen'. Met stichtingen en verenigingen die met behulp van vrijwilligers gemeentelijke hoogstamboomgaarden, natuurgebieden, knotbomen en bloemenweides beheren, sluiten we beheerovereenkomsten af.

In 2026-2027 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Oprichten van een Platform Groen.
- Beheerovereenkomsten voor stichtingen opstellen en actualiseren.

Middellange termijn

We gaan door met het stimuleren van particulieren om te vergroenen door jaarlijks projecten als het bloemproject en een bomen uitdeel actie te organiseren. Hieraan koppelen we de communicatie via de Tuinman kanalen, waarmee we meer aandacht en bewustwording bij inwoners creëren over de

waarde van groen. Daarbij sluiten we met deze communicatie-momenten en -acties zoveel mogelijk aan op lopende projecten en landelijke acties zoals het NK-Tegelwippen, de landelijke boomfeestdag, de nationale vlindertelling etc.

We versterken de samenwerking met Stichting De Rollen die we onder meer inzetten bij het uitvoeren van biodiversiteit acties en het ondersteunen en ontwikkelen van het Platform Groen. Dit doen we op basis van vastgestelde jaarplannen die jaarlijks geactualiseerd worden.

Voor de periode 2028-2029 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Jaarlijks faciliteren en voortzetten vergroenings- en biodiversiteit-acties voor particulieren.
- Versterken van de communicatie over de waarde van groen.
- Continueren samenwerking met Stichting De Rollen.
- Beheerovereenkomsten stichtingen voortzetten.

Lange termijn

Uit de Tuinman 2.0 (vast te stellen in 2026) volgt een vervolgaanpak over de wijze waarop wij participatie en de "Trots op onze tuin"-gedachte de komende jaren verder gaan ontwikkelen en vormgeven. De uitvoering van deze visie of programma heeft betrekking op de volledige openbare ruimte, in zowel inrichting als beheer. De samenwerking met stichtingen in de vorm van beheerovereenkomsten wordt gecontinueerd en we gaan door met het jaarlijks faciliteren van vergroenings- en biodiversiteit acties voor onze inwoners.

Vanaf 2029 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Uitvoering Tuinman 2.0.
- Beheerovereenkomsten stichtingen voortzetten.
- Continuering samenwerking Stichting De Rollen.
- Jaarlijks faciliteren en voortzetten vergroening en biodiversiteit acties voor particulier groen.
- Versterken van de communicatie over de waarde van groen.

10. GEZONDHEID, MENS EN NATUUR

Groen kent vele functies en is essentieel voor een toekomstige gezonde leefomgeving en voor gezonde mensen. Dit hoofdstuk gaat over hoe openbaar groen, natuur, landschap en bossen van de gemeente daar een bijdragen aan leveren en kunnen worden gebruikt voor ontmoeten, werken, spelen, wandelen, fietsen, sporten of hondenuitlaten.

10.1 Ambities Omgevingsvisie

Vanuit onze Omgevingsvisie gaan de volgende ambities en beleidskeuze over inrichting en beheer van de openbare ruimte, zie ook paragraaf 3.2.

We creëren een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving door:

- **Groene, gezonde plekken in de stad:** schoolpleinen, straten, parkjes en pleinen vergroenen we met aandacht voor gezondheid, beweging, ontmoeting en verkoeling. Herontwikkeling biedt kansen om buurtparkjes aan te leggen of te verbeteren.
- **Openbare ruimte voor iedereen:** openbare ruimte richten we schoon, overzichtelijk en uitnodigend in. Er is aandacht voor sociale veiligheid en ruimte om te spelen, bewegen en ontmoeten – voor jong en oud.
- **Klimaatbestendig en ecologisch beheer:** we investeren in beter, klimaatbestendig groen dat aansluit op de behoefte van mens en dier. De groene en blauwe netwerken versterken we zodat onder meer water en bomen voor verkoeling en koelplekken zorgen.
- **Voedsel en stadslandbouw:** initiatieven zoals pluktuinen, voedselbossen, moestuinen en stadslandbouw stimuleren we. Dit groen verbindt mensen, draagt bij aan biodiversiteit, verduurzaming en de kwaliteit van de leefomgeving.
- **Verbinding tussen stad en buitengebied:** de stadsrand (stadlandzone) maken we aantrekkelijk voor recreatie met aandacht voor natuur, kleinschalig landschap en wandel- en fietspaden.

- **Natuurinclusieve landbouw en landschap:** samen met boeren vergroenen we het landschap met heggen, bomen, greppels en kruidenstroken. Zo ontstaat een aantrekkelijk, biodivers buitengebied met ruimte voor natuurinclusieve landbouw.
- **Verantwoord recreëren in natuurgebieden:** natuur en recreatie combineren we op een manier die de natuur beschermt én beleefbaar maakt. Ondernemers kunnen hier een rol in spelen.
- **Ruimtelijke kwaliteit bij energieprojecten:** duurzame energie-opwek op het land gaat samen met biodiversiteit, recreatie, landschap en participatie. Natuurgebieden zijn uitgesloten van energie-opwek.
- **Dynamische groene werkomgeving:** onze kantoorlocaties en werkgebieden richten we duurzaam en groen in, zijn goed bereikbaar en voorzien van goede faciliteiten.

10.2 Waar staan we nu?

Bestaand beleidskader

In 'Trots op onze tuin! Beleidsnota openbare ruimte Sittard-Geleen 2016-2026 hebben we onze wensen en eisen voor **spelen en ander gebruik** in de openbare ruimte – de gezamenlijke tuin – vastgelegd. In die tuin is plaats voor bijvoorbeeld groen, speeltoestellen, wegen en paden, verlichting en water, bankjes, kunst, reclames en bewegwijzering. In iedere buurt is wel een speelplek voor kinderen. Groot, klein, beheerd of onbeheerd; er zijn maar liefst 170 stuks speelplekken verspreid in onze gemeente. Vaak komen deze speelplekken in overleg met de buurt tot stand.

Belangrijk uitgangspunt in deze nota is dat we voor aanpassingen in de tuin naar de tuin als geheel kijken, het algemeen belang van de stad bewaken en verschillen respecteren. Onze belangrijkste wensen over het gebruik van de openbare ruimte zijn: uitnodigen tot genieten, recreëren, sporten, ontmoeten en tot rust komen. Bijvoorbeeld buiten kunnen spelen en daar spelaanleidingen voor geven met water. Randvoorwaarden zijn veilige en comfortabele paden, voldoende zitgelegenheden en mooie plekken waar het goed toeven is en dat het er schoon is.

In 2020 hebben we samen met 15 andere Zuid-Limburgse gemeenten de 'Visie vrijetijdseconomie: bestemming Zuid-Limburg 2030' vastgesteld. Vernieuwing en het verbeteren van kwaliteit en beleving staan centraal in deze regionale visie. Eind 2022 is gestart met een verkenning van de wensen en behoeften ten aanzien van een dataportaal Limburg. Het

gaat over data over bezoekers en gebruikers, maar ook drukte in relatie tot de draagkracht van bepaalde gebieden (Visitor Monitor) en een 'Aanbodmonitor' (inzicht in het logiesaanbod in Limburg). Een andere ambitie uit deze visie die wordt uitgewerkt, is het verder uitrollen van de toeristisch recreatieve infrastructuur met onder andere een wandel- en fietsknooppunten netwerk.

Ons **gezondheidsbeleid** is verweven met onze algemene toekomstvisie – vastgelegd in onze Toekomstvisie 2030 en Omgevingsvisie 2025 – om een gezonde en veilige leefomgeving te creëren, waarbij samenwerking met inwoners centraal staat. We focussen ons op het verbinden van groen en water en het versterken van de biodiversiteit, wat bijdraagt aan de kwaliteit van onze leefomgeving. Met het **Gezond en Actief leven Akkoord (GALA)** bouwen we verder aan het fundament voor een gerichte lokale en regionale aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis. In het plan van aanpak Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) 2024-2026 hebben we samen met 15 andere gemeenten in Zuid-Limburg als gezamenlijk doel gesteld om gezondheidsdata en -kennis mee te nemen in alle besluitvormingsprocessen rondom de fysieke leefomgeving c.q. het ruimtelijke domein. Gezamenlijk denken we na over hoe het thema gezondheid geborgd kan worden bij ruimtelijke processen en planontwikkeling. Hierbij kijken we naar de (landelijke) kernwaarden van de gezonde leefomgeving. Bij een gezonde leefomgeving is burgerbetrokkenheid essentieel. Zo kunnen burgers meedenken over een gezonde leefomgeving in hun wijk/kern. In het plan van aanpak beschrijven we hoe we voor alle 15 onderdelen van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) dit gaan uitwerken. Hiermee werken we aan de belangrijke kernwaarden voor een gezonde fysieke leefomgeving⁸:

- Een omgeving die uitnodigt tot bewegen (wandelen, fietsen, spelen).
- Waar mensen elkaar veilig kunnen ontmoeten en dat ook zo beleven.
- Die ruimte biedt voor ontspanning.
- Waar een goede milieukwaliteit heerst zowel in gebouwen als daarbuiten.
- Die klimaatbestendig is.
- Een goede toegang heeft tot voorzieningen.

Een groene leefomgeving is één van de kernwaarden die hier invulling aan geeft.

Bron: plan van aanpak Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) 2024-2026

Een belangrijke – en noodzakelijke – vorm van gebruik van de openbare ruimte is het honden uitlaten. We hebben daar in onze Algemene plaatselijke verordening (APV) regels voor opgesteld waar dit mag en hoe. In het Aanwijzingsbesluit hondenspeelweiden en hondenloosloopgebieden 2025 hebben we daarvoor 18 hondenspeelweiden en 22 hondenloosloopgebieden aangewezen. De bijbehorende kaart wordt ook ontsloten door de digital twin (Smart City).

Wat doen we al?

In de **Agenda landschap 2023** is als een van de doelen genoemd: Het versterken van aantrekkelijke routestructuren tussen Rivierpark Maasvallei en het stedelijk gebied en achterliggend Heuvelland als onderdeel van het euregionale netwerk als ook het fijnmazige netwerk van veldwegen en dorpsommetjes. Voorbeelden van projecten die gerealiseerd of in uitvoering zijn en waarin ook nieuwe fiets- en wandelroutes zijn opgenomen zijn Landschapspark De Haese, Groene Wig centrum-Kollenberg (Sint Rosa) en de diverse herinrichtingsprojecten van het beekdal van de Geleenbeek (Corio Glana).

De werkgroep 'Geheime Tuinen', één van de werkgroepen van de Vereniging Sittards Verleden, doet onderzoek naar deze tuinen en andere groenstructuren, waaronder onze begraafplaatsen en

⁸ Gebaseerd op VNG 'Samen werken aan de gezonde leefomgeving'

stadsparken. De werkgroep wil laten zien hoe veel groen er in de stad is en hoe verrassend divers dit stadsgroen is. De werkgroep presenteert de vele onbekende groene oases (**de geheime tuinen**) door de geschiedenis van het groen te combineren met de verhalen er rond omheen met rondleidingen en **festivals**.

Vanuit **Visie VTE Bestemming Zuid-Limburg 2030** opgesteld door de 16 Zuid-Limburgse gemeenten is het wandelnetwerk **Knopen Lopen Zuid-Limburg** opgesteld. Het is het grootste en meest in het oog springende **regionale project** voor het spreiden en verleiden van de Zuid-Limburgse wandelgroep. De uitrol van dit indrukwekkende netwerk gaat inmiddels de volgende fase in. Vanaf april 2025 worden de eerste bewegwijzeringspaaltjes geplaatst, waarmee het netwerk steeds zichtbaarder wordt. In samenwerking met Visit Zuid-Limburg en het Routepunt worden **thematische wandelroutes** (bv een wijngaardenroute), nieuwe MTB-routes en knooppunten-fietsroutes uitgezet.

Verspreid over de hele gemeente zijn er meer dan **170 speeltuinen en speelplekken** aanwezig. De speelplekken worden beheerd door de gemeente of in samenwerking met speeltuinverenigingen. Door verandering van de bevolkingssamenstelling verandert ook de behoefte in de buurten. Wijzigingen of vervanging van speelgelegenheden worden aangegrepen om in te spelen op de actuele behoefte. Het speeltuinbeleid is nog functioneel, maar gedateerd. Een actualisatie van het beleid waarbij goed gekeken wordt naar de doelen om bewegen en ontmoeten in de openbare ruimte te stimuleren, is wenselijk.

In de **Proeftuin Zeeheldenbuurt** stimuleren we ook **bewegen en ontmoeten**. Daarom richten we verschillende plekken in de anders in. Plekken om te bewegen en elkaar te ontmoeten zoals het sporttoestel en het speeltoestel in het Kaolepark en de aanleg van de **buurtuin**.

We vinden het belangrijk om een gezonde en actieve leefstijl te stimuleren. Dat doen we onder meer door sport en beweging **voor iedereen leuk en toegankelijk** te houden. Dat kan eenvoudig, door lekker buiten te sporten in een park, op straat of in de wijk. Met de **SportContrainer** die door de stad 'beweegt' maken wij dat nóg leuker en makkelijker. De SportContrainer is een grote container vol met spullen om te bewegen en te trainen. De SportContrainer verhuist iedere twee maanden naar een nieuwe plek in de gemeente. Op deze manier kunnen zoveel mogelijk mensen in onze gemeente deze gebruiken en lekker (samen) sporten, dichtbij huis.

Soms willen onze inwoners gemeentelijke grond die aan hun perceel grenst huren, kopen of anderszins bij tuin perceel betrekken. Dit laatste gebeurt soms ook zonder ons medeweten (illegaal grondgebruik). Andersom hebben wij met name in het verleden ook percelen die niet efficiënt te

onderhouden zijn, de zogenaamde **reststroken** of snippergroen afgestoten. In de **Beheernota verkoop reststroken** gemeente Sittard-Geleen 2016 zijn de randvoorwaarden en de procedure uitgewerkt. In het licht van kunnen inspelen op klimaatveranderingen en de wens om meer te groenen maken we hierbij nu vaak ook andere afwegingen ten gunste van deze ontwikkelingen. Een ander aandachtspunt is het handhaven van illegaal grondgebruik zodat er geen verjaring optreedt en we het nog kunnen terugdraaien.

Het **Programma bedrijventerreinen** wordt Westelijke Mijnstreek verband opgesteld. Vanuit het dit programma bedrijventerreinen voeren we een analyse uit op de bedrijventerreinen over de impact van het bevorderen van klimaatadaptatie, biodiversiteit en een groene omgeving. Hieraan gekoppeld wordt een pilot met uitvoering van maatregelen.

Met de renovatie van het **Burgemeester Damenpark** als onderdeel van Glanerbrook verbeteren we de sport- en recreatievoorzieningen voor de hele gemeenschap. We richten het park in als een groene, toegankelijke en duurzame ruimte waar jong en oud kunnen sporten, spelen en ontspannen. Door biodiversiteit, veilige paden en natuurlijke elementen te integreren, stimuleren we gezondheid, ontmoeting en verbinding. Daarnaast dragen we bij aan een toekomstbestendige

omgeving met aandacht voor duurzaamheid en beleving. Zo wordt het Burgemeester Damenpark een aantrekkelijk en levendig onderdeel van Glanerbrook, waar iedereen zich thuis voelt.

Zonneboom Koalepark. Zeeheldenbuurt, bron [website gemeente](#), wandelknooppunten, bron: [Visit Limburg](#)

10.3 Wat willen we bereiken?

De volgende **opgaven** zijn de komende jaren actueel voor het thema gezondheid, mens en natuur:

- Een **inrichting en beheer** van de openbare ruimte en het **openbaar groen** in zowel het bebouwde als landelijke gebied in het bijzonder die zoveel mogelijk **multifunctioneel** is en waarbij ontmoeten, sporten, spelen en bewegen een natuurlijk onderdeel is. Dit in afstemming op de behoeften van aanwezige of gewenste doelgroepen en met respect voor de gebiedskarakteristieken en aanwezige natuurwaarden.
- Het **faciliteren van initiatieven** die gebruik van dit groen (zie vorige) initiëren en daar een rol in willen spelen. Denk hierbij aan inpassen en uitwerken van groene schoolpleinen, waterspeelplaatsen, voedselbossen, beleef- en moes-/pluktuinen of 'buurtplekken van de toekomst'.

- Het onderzoeken van **nieuwe verdienmodellen** voor de agrarisch sector en ondernemers **in het buitengebied** in combinatie met versterking van natuur en landschap (bv natuurinclusieve landbouw) en het waar mogelijk en zinvol ondernemers hierin faciliteren (gemakkelijker maken) om hier mee aan de slag te gaan.
- De openbare ruimte gebruiken voor de **productie van biobased grondstoffen** (houtsnippers, bokashi gras) in samenwerking met bv agrariërs ook via pacht voor alternatieve teelten
- Een buitengebied waarin nieuwe recreatieve mogelijkheden voor in elk geval wandelaars en fietser zijn **gecombineerd met natuur- en landschapsversterking**.

10.4 Wat doen we daarvoor?

Om invulling te geven aan de opgaven zoals genoemd in paragraaf 11.3 is het nodig om over de navolgende **instrumenten en kaders** te kunnen beschikken.

Korte termijn

We gaan aan de slag met het vergroenen van schoolpleinen en stellen hiervoor een stimuleringsregeling op. Koele ontmoetingsplekken zijn fijne ontmoetingsplekken. We brengen de vergroeningskansen voor ontmoetings- en speelplekken in beeld en stellen een uitvoeringsprogramma op. Dit mede ter uitvoering van het speerpunt bijzondere groene plekken en ontmoetingsplekken. Speeltuinen zijn dé plekken waar jong en oud samenkomen. Het speeltuin beleid is echter gedateerd en sluit niet meer aan op de doelen uit de Omgevingsvisie. We geven prioriteit aan de actualisatie.

In 2026-2027 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Stimuleren van groene schoolpleinen.
- Vergroeningskansen op en bij ontmoetingsplekken en speeltuinen inventariseren en programmeren.
- Actualiseren speeltuinbeleid.

Middellange termijn

Binnen de diverse thema's worden programma's uitgewerkt ter vergroening en het biodiverser maken van de openbare ruimte en het landschap. We brengen de programma's samen tot een "Urban Greening Plan" in lijn met de Green Deal van Europese Commissie. We onderzoeken

vervolgens welke provinciale, landelijke en Europese subsidiemogelijkheden hiervoor beschikbaar zijn. We onderzoeken welke inrichtingsmaatregelen nodig zijn om onze wandel- en fietsroutes aantrekkelijker te maken. We stellen hiervoor een programma op en voeren dit uit. Verstoring van wilde dieren als gevolg van -toenemende- recreatieve druk willen we voorkomen. Een goed beeld hiervan ontbreekt. Onderzoek is nodig. Ter uitvoering van het speerpunt bijzondere groene plekken en ontmoetingsplekken, starten we met de uitvoering van het vergroeningsprogramma van speeltuinen en ontmoetingsplekken.

Voor de periode 2028-2029 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Urban Greening Plan opstellen en subsidie mogelijkheden onderzoeken.
- Wandel- en fietsknooppuntenroutes aantrekkelijker maken. Opstellen en uitvoeren programma.
- Programma bedrijventerreinen, uitvoeren vergroeningsprogramma industrie- en werkgebieden.
- Onderzoek verstoring van wild door recreatief medegebruik.
- Uitvoeren vergroeningsprogramma speeltuinen en ontmoetingsplekken.
- Stimuleren van groene schoolpleinen.

Lange termijn

We geven uitvoering aan de vergroening van industrie- en werkgebieden. Eventuele maatregelen die nodig zijn om verstoring van wild te voorkomen worden uitgewerkt in een programma en tot uitvoering gebracht. De uitvoering van het speerpunt bijzondere groene plekken en ontmoetingsplekken heeft mogelijk gevolgen voor de beheerkosten.

Vanaf 2029 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Programma bedrijventerreinen, uitvoering vergroeningsprogramma industrie- en werkgebieden.
- Uitvoeren maatregelen zonering recreatie ter voorkoming van verstoring.
- Beheer uitvoering bijzondere groene plekken en ontmoetingsplekken.

11. GROENBEHEER

Dit hoofdstuk gaat over het beheer en onderhoud van het gemeentelijke stedelijk groen. Het beheer van het gemeentelijk groen in buitengebied is meegenomen in hoofdstuk 5.

11.1 Ambities Omgevingsvisie

Vanuit onze Omgevingsvisie gaan de volgende ambities en beleidskeuze over de inrichting en het beheer van het stedelijk en landschappelijk groen, zie ook paragraaf 3.2.

Wij werken aan een groene, veilige en klimaatbestendige leefomgeving door:

- **Veiligheid en toegankelijkheid:** Onze openbare ruimte richten we (opnieuw) in voor overzicht, zichtbaarheid en sociale veiligheid. We maken daarbij een duidelijk onderscheid tussen particulier en openbaar terreinen en de openbare ruimte is breed (voor iedereen) toegankelijk.
- **Ecologisch beheer:** Openbaar groen beheren we ecologisch met oog voor biodiversiteit en passend bij de wijk. Niet-functionele verharding zetten we om naar groen.
- **Klimaatbestendig bos- en landschapsbeheer:** Onze bossen verjongen we, ook vaker met klimaatrobuuste soorten, en we beheren ze meer gedifferentieerd zodat functies als natuur en recreatie naast houtproductie kunnen staan. Onze bermen verbinden de (grote) bossen, natuur- en groengebieden ook die van andere eigenaren.

11.2 Waar staan we nu?

Bestaand beleidskader

Het huidige beleid voor inrichting het stedelijk groen hebben we vastgelegd in de 'Ontwerpcatalogus openbare ruimte Sittard-Geleen' als onderdeel van de reeks 'Onze tuin'. Op basis van gebiedsidentiteiten kiezen we voor een inrichtingskwaliteit of -niveau (omgeving regulier, plus of exclusief) van de openbare ruimte. De uitwerking van deze niveaus is vrij nog traditioneel (civieltechnisch) en onderwerpen als biodiversiteit en klimaatadaptatie kunnen we nog beter uitwerken. Ook een beheertoets van ontwerpen kunnen we meer standaardiseren om de effecten

op het beheer en de beheerbudgetten voorafgaand aan de definitieve besluitvorming in beeld te hebben en mee te laten wegen.

Het beheerplan groen is in 2025 beleidsneutraal en cijfermatig geactualiseerd. Het plan stelt het beeldkwaliteitssysteem vast: Hoog (A+ of A), Basis (B) en Laag (C). Met de actualisering van hoeveelheden en daaraan gekoppelde onderhoudsmiddelen in de begroting 2026 en verder zijn voldoende middelen beschikbaar om de gestelde beeldkwaliteit te realiseren. Hieraan geven we uitvoering binnen de onderhoudscontracten voor groen en bomen én met onze eigen wijkteams.

Wat doen we al?

Het **groenbeheersysteem** hebben we de afgelopen jaren grondig bijgewerkt en de areaalgegevens en kaarten zijn nu actueel. Het gehele gemeentelijke bomenbestand is geïnventariseerd en wordt minimaal 1x per drie jaar geïnspecteerd. De snoeycyclus is teruggebracht van 1x per 5 jaar naar 1x per drie jaar, waardoor bomen (indien nodig) minimaal 1x per drie jaar gesnoeid worden.

De gehele openbare ruimte in onze gemeente (centra, woonwijken, dorpen en buitengebied) inclusief het openbaar groen onderhouden we op basis van de **CROW beeldkwaliteitssystematiek gedifferentieerd**. Sinds 2022 is dit overwegend onderhoudskwaliteit Basis, met een deel van de parels en centra op Hoog en de bedrijventerreinen en het buitengebied op Laag. De achterstand, die is ontstaan doordat we de jaren ervoor door beperkte beschikbaarheid van financiële middelen op een lager niveau is onderhouden, is grotendeels weer ingelopen.

We hebben een **dashboard** ontwikkeld waarin de resultaten van de monitoring van de **kwaliteit van de openbare ruimte** overzichtelijk worden gepresenteerd en analyses kunnen worden gemaakt. Op dit moment is dit al mogelijk voor de werkzaamheden die door ingehuurde bedrijven worden uitgevoerd.

In 2025 zijn we gestart met een innovatief onderhoudscontract voor het beheer van de openbare ruimte in de vorm van een **samenwerkingsovereenkomst** met een marktpartij. De overeenkomst biedt meer ruimte voor innovatie en versterkt het samenspel tussen de gemeente als opdrachtgever en de marktpartij, om het beheer zo efficiënt mogelijk uit te voeren. In 2026 wordt een tweede samenwerkingsovereenkomst op de markt gezet. Binnen beide overeenkomsten streven we naar de benodigde flexibiliteit om de nieuwe doelen uit de Omgevingsvisie en de Agenda Groen tot uitvoering te kunnen brengen.

11.3 Wat willen we bereiken?

De volgende **opgaven** voor het thema groeninrichting en -beheer zijn de komende jaren actueel:

- Het vergroten van het **areaal ecologisch/natuurlijk groen**, door in delen van het bestaande openbaar groen in het bebouwd gebied en in de berm van het buitengebied de inrichting en het beheer meer af te stemmen op voorkomende inheemse soorten en natuurlijke proces. Vooral bij de grotere percelen beplantingen, gras en oevers/waterkanten kunnen we hier snel resultaat te behalen.
- Meer **gedifferentieerde inrichting en beheer** van het openbare groen als onderdeel van de gehele openbare ruimte, afgestemd op de behoeften van inwoners, gebruikers, flora en fauna en gebiedskarakteristieken. Aandachtspunt hierbij is dat we blijven zorgen voor de sociale veiligheid en een schone aantrekkelijke omgeving en tegelijkertijd een verhoging van de biodiversiteit en inpassing van trafohuisjes, laadpalen e.d. Dit vraagt om meer **maatwerk** in de uitvoering van plannen.
- Meer toekomstbestendig, multifunctioneel en gedifferentieerd beheer van de gemeentelijke **bos- en natuurterreinen** met specifiek aandacht voor kleinschalige geleidelijk verjonging, soorten die beter bestand zijn tegen het veranderende klimaat, het bevorderen van biodiversiteit en de diversiteit aan gebruikers.
- Een **sortiment** aan bomen, struiken en planten dat past bij het veranderend klimaat.
- Het verankeren van het werken met **gedragscode soortenbescherming** in onze eigen organisatie bij zowel inrichting als beheer, zodat we het nog meer als vanzelfsprekend onderdeel zien van de dagelijkse werkzaamheden en er naar handelen.
- Een uniforme aanpak (oplossingsmatrix) voor het omgaan met **invasieve exoten**, ziekten, plagen en overlast die voorkomen in het groen.

11.4 Wat doen we daarvoor?

Om invulling te geven aan de opgaven zoals genoemd in paragraaf 11.3 is het nodig dat we over de navolgende instrumenten en kaders te kunnen beschikken.

Korte termijn

De inzet van aannemers en onze eigen wijkteams wordt beter afgestemd, waarbij gestreefd wordt naar herkenbare en logische werkgrenzen. Om uitvoering te geven aan de agenda groen en de

doelstellingen uit de Omgevingsvisie, pakken we binnen de samenwerkingsovereenkomst meer experimenteeruimte om andere werkmethodes uit te proberen (in pilots) en vervolgens structureel toe te passen.

Voor de periode 2026-2027 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Aanpassen inzet wijkteams.
- Creëren van experimenteeruimte binnen samenwerkingsovereenkomsten voor o.a.
 - Anders (bij-)maaieren onder en rond bomen.
 - Aanpassing blad ruimen en verwerking bladafval.
 - Inrichting en onderhoud haagvoeten.
 - Differentiatie maaieren gazons en weides.
 - Gefaseerd maaieren oevers.
 - Gefaseerd beheer bosplantsoenen en kruidenranden.

Middellange termijn

Het nieuwe groenbeleidsplan wordt vertaald naar een meer gedifferentieerd beheer dat aansluit op de doelstellingen van de Omgevingsvisie om het gebied van biodiversiteit, beleving en het beter aansluiten op de waarde van groen voor buurtbewoners en gebruikers.

Voor de periode 2028-2029 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Groenbeleidsplan vertalen naar gedifferentieerd beheer.
- Actualisatie beheerplan groen.
- Ecologisch groenbeheer verankeren in beheerplannen.
- Implementatie maaimethodes op basis van pilot ecologisch beheer.

Lange termijn

Het gedifferentieerde beheer volgt niet alleen uit het groenbeleidsplan, maar zal in de toekomst meer en meer volgen uit wijkplannen en de doelstellingen en keuzes die daarin verwoord zijn.

Vanaf 2029 pakken we daarvoor de volgende activiteiten op:

- Visie op beheer als onderdeel van wijkplannen.

12. Hoe te organiseren en volgen?

Nog uit te werken

12.1 Twee sporenstrategie

Om te volgen of en in hoeverre de ambities en beleidskeuzes uit de Omgevingsvisie en de opgaven uit dit Samenvattend Beleidsdocument worden gerealiseerd worden twee sporen gevolgd:

- Volgen op projectniveau vanuit de Agenda Groen (procesmatig)
- Volgen van de doelen zoals die per thema zijn genoemd (inhoudelijk projectmatig).

12.2 Procesmatig

Bereiken we de doelen? Hoe vormgeven?

Loopt ook al via Programmarapportages zowel financieel als inhoudelijk

12.3 Projectmatig

Hoe volgen we ons doelen?

Bv met een bepaalde frequentie de agenda evalueren en bijstellen.